

ΜΕΓΑΛΗ
ΟΡΘΟΔΟΞΗ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΤΟΜΟΣ 11
Λάζαρος - Νικολαΐδης

Κωνσταντίνο, γιο του Μιχαήλ Ζ', απόφαση την οποία δεν άργησε να ανακαλέσει, επιλέγοντας ως διάδοχο έναν από τους ανιψιούς του.

Οι εσωτερικές έριδες και ανταγωνισμοί, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι αντιμαχόμενες μερίδες ανέμιξαν στις διαμάχες τους τους Σελτζουκίδες Τούρκους, ενέτειναν τα προβλήματα της αυτοκρατορίας. Οι Τούρκοι, εκμεταλλεζόμενοι την κατάσταση, επεξέτειναν την κυριαρχία τους από την Κιλικία μέχρι τον Ελλήσποντο, χωρίς καμμία ουσιαστική αντίσταση. Είναι δε ενδεικτικό ότι όταν ο Νικηφόρος Μελισσηνός εξεγέρθηκε εναντίον του Βοτανειάτη, προσέφυγε στη βοήθεια των Τούρκων. Η στάση κατεστάλη από τον νεαρό στρατηγό Αλέξιο Κομνηνό, ο οποίος όμως λίγο καιρό αργότερα τέθηκε επικεφαλής μιας άλλης επανάστασης εναντίον του αυτοκράτορα, που αδυνατούσε πλέον να αντιμετωπίσει τα διαρκώς διογκούμενα προβλήματα. Ο Αλέξιος ανακρούχθηκε αυτοκράτορας και ο Βοτανειάτης παραιτήθηκε και εκάρη μοναχός στη μονή Περιβλέπτου, όπου παρέμεινε μέχρι τον θάνατό του.

Henry O. Tanner, Ο Νικόδημος (περ. 1909)

Νικόδημος (ΚΔ). Μαθητής του Ιησού, επίσημος Ιουδαίος, Φαρισαίος και μέλος του Συνεδρίου (Σανχεντρίν). Στο ευαγγέλιο του Ιωάννου, μνημονεύεται ως πρόσωπο με πλούτη και επιρροή (Ιω 7:50, 19:39). Στο Ιω 3:1-21, περιγράφεται συνομιλία του με τον Ιησού, στην οποία ο Κύριος του αποκαλύπτει τα σχετικά με τον Μονογενή σωτήρα, που θα κατέλθει από τους ουρανοί. Ο Νικόδημος υπερασπίστηκε τον Ιησού ενώπιον του Συνεδρίου (Ιω 7:50-52), ενώ μαζί με τον Ιωσήφ τον από Αριμαθαίας προετοίμασαν το άχραντο Σώμα του Κυρίου για την Ταφή (Ιω

19:39-40). Η μνήμη του τιμάται από την Ορθόδοξη Εκκλησία την Κυριακή των Μυροφόρων.

Νικόδημος Αγιορείτης. Πατέρας και άγιος της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Βίος. Γόνος σπουδαιάς και εύπορης οικογένειας της Νάξου, όπου γεννήθηκε το 1749. Οι ευσεβείς γονείς του Αντώνιος Καλλιβούρτσος και Αναστασία, μετέπειτα μοναχή Αγάθη, τον ονόμασαν Νικόλαο. Τα πρώτα του γράμματα διδάχθηκε στη Σχολή του Αγίου Γεωργίου Νάξου. Εκεί είχε την τύχη να έχει δάσκαλο τον αρχιμανδρίτη Χρυσάνθο Εξωχωρίτη, αδελφό του Κοσμά του Αιτωλού. Η έμφυτη οξύνουσα του νεαρού Νικολάου και η ιδιαίτερη έφεση στα γράμματα ήταν τέτοιες ώστε ο πατέρας του να λάβει την απόφαση να τον εγγράψει, σε ηλικία 16 ετών, ως σπουδαστή της Ευαγγελικής Σχολής της Σμύρνης, όπου για μια πενταετία (1765-1770) μαθήτευσε δίπλα στον φημισμένο για τη σοφία και την αρετή του μοναχό Ιερόθεο Δενδρινό, από την Ιθάκη. Το 1779 λόγω των Ορλωφικών, επανέρχεται στη Νάξο, όπου και προσελήφθη ως γραμματέας του μητροπολίτη Παροναξίας Ανθίμου Βαρδή. Κατά την πενταετή θητεία του στη θέση αυτή, γνώρισε τρεις Αγιορείτες ιερομόναχους, τον Γρηγόριο από τη Νίσυρο, τον Νήφωνα από τη Χίο και τον γέροντα Αρσένιο τον Πελοποννήσιο. Οι ιερομόναχοι είχαν καταφύγει προσωρινά στη Νάξο, λόγω της έξαρσης που είχε λάβει εκείνη την περίοδο το κολλυβαδικό ζήτημα. Η συναναστροφή μαζί τους, αλλά και η βαθιά πνευματική φιλία του με δύο σημαντικούς πνευματικούς άνδρες, μόνιμα εγκατεστημένους στην Ύδρα, τον μητροπολίτη πρώην Κορίνθου Μακάριο Νοταρά και τον γέροντα Συλβέστρο του Καισαρέως υπήρξε καθοριστική. Ο Νικόλαος επισκεπτόταν συχνά την Ύδρα για να συναντήσει τον γέροντα Συλβέστρο στο ερημητήριο του, αλλά και τον Μακάριο Νοταρά, μέχρι που το 1775, υπό την καθοδήγηση του γέροντα Συλβέστρου, έλαβε την απόφαση να εγκαταλείψει τον κόσμο, και να καρεί μοναχός στην ιερά μονή Διονυσίου του Αγίου Όρους. Ο νεοκαρείς μικρόσχημος μοναχός έλαβε το όνομα Νικόδημος. Λόγω των μορφωτικών προσόντων του ανέλαβε άμεσα τα καθήκοντα του αναγνώστη και γραμματέα της μονής. Εκεί, στη μονή Διονυσίου, κατόπιν εκκλήσεως του Μακαρίου Νοταρά, επιμε-

λήθηκε την έκδοση της *Φιλοκαλίας*, του Ευεργετηνού και του *Πονημάτιου περί Θείας Μεταλήψεως*. Η εγκαταβίωσή του στο Άγιο Όρος δεν περιορίστηκε μόνον στη μονή της Μετανοίας του. Η πρώτη του μετεγκατάσταση έγινε στη σκήπη της Καψάλας, της ιεράς μονής Παντοκράτορος, όπου φιλοξενήθηκε επί ένα έτος από τη συνοδεία του γέροντα Ευθυμίου. Εκεί αντέγραψε την *Αλφαβηταλφάβητο* του Μελετίου του Ομολογιού. Στη συ-

Ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης, φορητή εικόνα, ιερά μονή Σίμωνος Πέτρως, Άγιο Όρος

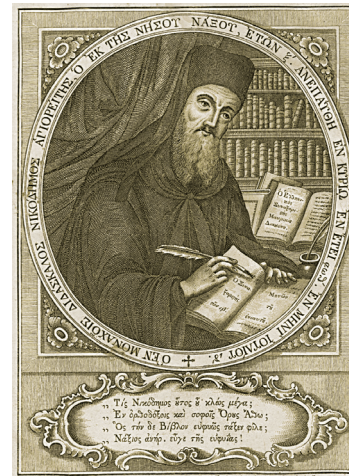
νέχεια επανήλθε στη μονή Διονυσίου, για να προετοιμάσει τη μετάβασή του στη Μολδαβία. Σκοπός του ταξιδιού του ήταν να γνωρίσει και μαθητεύσει τη νεοερα προσευχή κοντά στον γέροντα Παΐσιο τον Ρώσο. Όταν επιχείρησε να ταξιδέψει διά πλοιαρίου, σφοδρή τρικυμία τον ανάγκασε να παραμείνει στη Θάσο. Μετά το πέρας της κακοκαιρίας, ο Νικόδημος δεν συνέχισε το ταξίδι του, αλλά επέστρεψε στη σκήπη της Καψάλας, και στη συνέχεια μίσθωσε ένα δωμάτιο του κελίου του Αγίου Αθανασίου. Εκεί, διέμεινε για αρκετό διάστημα, προσποριζόμενος τα απαραίτητα μέσω της καλλιγραφίας. Στην είδηση ότι ο γέροντας Αρσένιος ο Πελοποννήσιος εγκαταστάθηκε στο Κυριακό της σκήπης της μονής Παντοκράτορος, ο Νικόδημος έσπευσε να γίνει υποτακτικός του. Ο Νικόδημος εκείνη την περίοδο διήγε τον βίο του μέσα σε πνευματικό κλίμα πνευματικής και συγκεντρώσεως. Αφοσιώθηκε ολοκληρωτικά στην προσευχή και τη μελέτη της Αγίας Γραφής και των Πατέρων. Τότε ήταν που μελούργησε τα γλυκόπικρα ιδιόμελα των αγίων Αθανασίου και Κυρίλλου. Το πρώτο, όμως,

αποκλειστικώς δικό του σύγγραμμα δεν συντάχθηκε στο κελί του, αλλά στην ερημική νήσο Σκυροπούλα. Εκεί βρέθηκε το 1782 επειδή ακολούθησε τον γέροντά του Αρσένιο. Μέσα στις δυσκολότερες συνθήκες διαβίωσης που είχε ποτέ γνωρίσει συνέγραψε κατόπιν προτροπής του Ιεροθέου Ευρίπου το *Συμβουλευτικόν*, ποιμαντικό εγχειρίδιο απευθυνόμενο κυρίως σε αρχιερείς, αλλά και στους πιστούς. Το 1773 επέστρεψε στο Άγιο Όρος και έλαβε το μέγα σχήμα από τον Γέροντα Δαμασκνό Σταυροδά και στη συνέχεια εγκαταστάθηκε στην καλύβη του Θεωνά, στη σκήπη της Καψάλας. Εκεί απέκτησε δικό του υποτακτικό, τον εκ Νάξου Ιωάννη, και αργότερα μετονομασθέντα Ιερόθεο. Η προσωπικότητα του Νικόδημου μαγνήτισε και άλλους μοναχούς, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν περίγυρο της καλύβης του. Ο βιογράφος του Ευθύμιος ο ιερομόναχος, αποδίδει το γεγονός στους «μελισταγείς λόγους» των πνευματικών του νουθεσιών. Το 1784, και πάλι κατόπιν προτροπής του Μακαρίου Νοταρά, ο Νικόδημος επιμελήθηκε την έκδοση των συγγραμμάτων του Συμεών του Νέου Θεολόγου. Εκείνη την περίοδο συντάξε και το *Θεοτοκάριον*, τον *Αόρατο Πόλεμο*, τον *Νέον Μαρτυρολόγιον*, τα *Πνευματικά Γυμνάσματα*, το νέο *Εκλόγιον* και το πρώτο *Εξομολογητάριον*. Επίσης με προτροπή του Αθανασίου του Παρίου επιμελήθηκε την έκδοση των συγγραμμάτων του Γρηγορίου Παλαμά. Τον Απρίλιο του 1786 μετέβη στη Θεσσαλονίκη για να συναντήσει τον Αθανάσιο Πάριο, ο οποίος βρισκόταν σε μεγάλη λύπη, εξαιτίας ενός μαθητού του, ονόματι Θωμά. Ο μαθητής του εκείνη την εποχή σπούδαζε στη Βιέννη. Σε μια επιστολή του διατύπωσε κατηγορίες κατά του μοναχισμού. Ο Νικόδημος αποφάσισε να απαντήσει στον Θωμά, και μόλις επέστρεψε στην ιερά μονή Παντοκράτορος, συνέγραψε εκτενή επιστολή με ημερομηνία την 29^η Απριλίου 1786. Το επόμενο έτος, φθάνει στο Άγιο Όρος ο διδάσκαλος και μοναχός Αγάπιος Λεονάρδος από την Πελοπόννησο, ο οποίος έφερε μαζί του το νεοτύπωτο *Κανονικόν* του. Τότε ελήφθη η απόφαση της από κοινού με τον Νικόδημο συγγραφής του πλέον διαδεδομένου έργου του Νικόδημου, του *Πηδαλίου*. Τόσο μεγάλος ήταν ο μόχθος, αλλά και η ένταση της εργασίας του Νικόδημου, ώστε η υγεία του κλονίστηκε. Αμέσως μετά την υποβολή του *Πηδαλίου* στο

Οικουμενικό Πατριαρχείο προς έγκριση από τον Αγάπιο, ο Νικόδημος έπεσε σε βαρύτατη θλίψη, διότι πληροφορήθηκε ότι χάθηκε το χειρόγραφο των συγγραμμάτων του Γρηγορίου Παλαμά, το οποίο είχε αποσταλεί στη Βιέννη για εκτύπωση. Για δύο μήνες έμεινε στο κελί του Ευθυμίου, «κλαίων και οδυρόμενος», και στη συνέχεια κοινοβίασε με τον Σιλβέστρο στην καλύβη του Αγίου Βασιλείου στην Καψάλα. Εκεί κατέφυγε και πάλι στην παρηγορία του, τη συγγραφή. Συνέταξε τη *Χρηστοθήθεια* και διόρθωσε και εγκαλώπησε τα ασματικά εγκώμια του Επιταφίου. Κατόπιν μετέβη για κάποιο διάστημα στη μονή Παντοκράτορος και στη συνέχεια στην καλύβη του Αγίου Βασιλείου. Εκεί, συντηρούμενος από τους αδελφούς της συνοδείας του Ευθυμίου, επιμελήθηκε ένα *Ευκολόγιον*, το δεύτερο *Εξομολογητάριον*, τα ερμηνευτικά υπομνήματα του Ευθυμίου Ζυγαβννού (ερμηνείες των ΙΔ' Επιστολών του Αποστόλου Παύλου, των επτά Καθολικών Επιστολών, των Ψαλμών). Επίσης, συνέγραψε το βιβλίο *Κήπος Χαρίτων*, την ασματική ακολουθία των Πατέρων του Αγίου Όρους και επιμελήθηκε το έργο του Βαρσανουφίου και Ιωάννου. Το 1800 εκδόθηκε το *Πηδάλιον* στη Λειψία. Το αναμενόμενο ως χαρμόσυνο για τον Νικόδημο γεγονός σκίασε η διαπίστωση ότι ο ιερομόναχος Θεοδώρητος είχε συμπεριλάβει πολλές προσθαφαιρέσεις στο κείμενο. Το πλήγμα ήταν βαρύτατο για τον Νικόδημο. Ο βιογράφος του περιγράφει ότι εξέλαβε αυτή την κατάσταση ως κτύπημα «εις την καρδίαν με την μαχαίραν». Ένα κτύπημα, όμως, που δεν στάθηκε ικανό να του ανακόψει τη συγγραφική του πορεία. Το 1805 εγκαθίσταται στις Καρυές για να συγγράψει τη μετάφραση και επεξεργασία του *Συναξαριστού* του διακόνου της Μεγάλης Εκκλησίας Μαυρικού. Αμέσως μετά, μετέβη και πάλι στην πρώτη καλύβη της Καψάλας, όπου και συνέγραψε το *Εορτοδρόμιον*, τη *Νέα Κλίμακα* και την *Ομολογία Πίστεως*. Λίγο πριν από το τέλος της ζωής του, λόγω της πολύ εύθραυστης υγείας του, σκέφθηκε να αποδεχθεί την πρόταση της μονής του Ευαγγελισμού στη Σκιάθο και να μεταβεί εκεί προκειμένου να έχει τις απαραίτητες φροντίδες. Όμως οι Σκουρταίοι Αθωνίτες μοναχοί τον έπεισαν να μείνει μαζί τους και τον περιέθαλψαν μέχρι τέλους. Πρόλαβε και συνέγραψε μια σύντομη διαθήκη,

για να υποδείξει ως κληρονόμους των ελάχιστων πραγμάτων και βιβλίων που είχε στην κατοχή του, τους Σκουρταίους μοναχούς Στέφανο και Νεόφυτο. Κοιμήθηκε εν ειρήνη την Τετάρτη, 14^η Ιουλίου 1809, σε ηλικία 60 ετών. Το ιερό του σκήνωμα τάφηκε στο κελί του Αγίου Γεωργίου Σκουρταίων. Ο Νικόδημος αναμείχθηκε στο κολλυβαδικό ζήτημα και κατηγορήθηκε για τη θέση που είχε λάβει για την τέλεση των μνημοσύνων μόνο το Σάββατο και για τη συχνή Θεία Μετάληψη. Επίσης, κατηγορήθηκε αβάσιμα ότι δίδασκε υπέρ του φθαρτού και παθητού σώματος του Χριστού κατά τη Θεία Ευχαριστία. Όλες αυτές τις κατηγορίες, τις αντιμετώπισε ο Νικόδημος στο έργο του *Ομολογία Πίστεως*. Η αναγνώριση της αγιότητας του πλουσιόπαιδου της Νάξου, το οποίο αφιερώθηκε στην Εκκλησία και έζησε πόμπη, χωρίς δεύτερο ράσο, χωρίς μόνιμη κατοικία ή καλύβη και πλήρως αφοσιωμένο στην αυστηρή άσκηση, τη νοερά προσευχή και τη συγγραφή ήταν θέμα χρόνου. Το 1955 η Αγία και Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου επί πατριαρχίας Αθηνάγουρου κατέταξε τον Νικόδημο στη χορεία των οσίων. Ο άγιος Νικόδημος υπήρξε ο πλέον καταρτισμένος Πατέρας της εποχής του, με εμβριθή γνώση των θεολογικών γραμμάτων, ενώ, λόγω της υψηλής παιδείας του δεν αγνοούσε την αρχαία ελληνική φιλοσοφία και τη δυτική εγγραμματοσύνη. Το έργο του εμφορείται από Ορθόδοξο φρόνημα, πνεύμα ταπεινώσεως και συνέσεως, δογματική ακρίβεια, ποιμαντική διάθεση, ενώ προδίδει την ευστροφία και τη βαθύνοιά του. Ως νους, υπερέβη το πνεύμα της εποχής του, ως καρδιά, εφλέχθη από την εν Χριστώ αγάπη και ως ψυχή ταπεινώθηκε και δοκιμάσθηκε σφόδρα. Αν και η συστηματική θεολογία τον κατατάσσει στην πτέρυγα των κολλυβάδων Πατέρων, πράγμα καταρχήν ορθό, ωστόσο, ο Νικόδημος είναι μια προσωπικότητα τόσο πληθωρική, πολυεπίπεδη και σύνθετη, ώστε αποτελεί, κατά τη γνώμη μας, μοναδικό φαινόμενο στην ιστορία των πατερικών γραμμάτων. Η απαρίθμηση των έργων του, αλλά και η ποικιλία της θεματολογίας και των ειδών γραπτού λόγου που υπηρέτησε ίσως είναι αρκετά στοιχεία προς

τεκμηρίωση αυτής της γνώμης. Το ισχυρότερο επιχείρημα, υπέρ αυτής της απόψεως είναι ότι, στο πρόσωπό του, παρατηρείται η επιλεκτική και συνειδητή αφομοίωση εκείνων των στοιχείων της δυτικής συγγραφικής τέχνης και των θύραθεν επιτευγμάτων του ανθρώπινου πνεύματος, τα οποία ο ίδιος θεώρησε ως χρήσιμα εργαλεία για τον συγχρονισμό του Ορθόδοξου θεολογικού κειμένου με τις προκλήσεις της εποχής του. Συνεπώς, ο Νικόδημος, ως εκκλησιαστικός συγγραφέας συνέβαλε τα μέγιστα στη μετάβαση από το ύφος και τη φόρμα του μεταβυζαντι-

Ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης, χαρακτικό του 1819

νού θρησκευτικού αναγνώσματος στο συστηματικό, μεθοδολογικά άρτιο και επιμελημένο θεολογικό βιβλίο. Η ενσυχοληψία του με τον καλλωπισμό και την επιμέλεια πατερικών αριστουργημάτων, η βαθιά πνευματικότητα και η Ορθοδοξία του, αποτέλεσαν το κατάλληλο έδαφος, ώστε να βλαστήσουν στο έργο του πρωτότυπες ιδέες, ελλάμψεις και πυκνοί συνειρμοί. Παράλληλα, η παροιμιώδης μνήμη του, η γρήγορη αντίληψη και η σοφία του, τον βοήθησαν να προσφέρει στη χριστιανική γραμματεία έργα ανακεφαλαιωτικά του γράμματος και του πνεύματος του συνόλου της βυζαντινής και μεταβυζαντινής παράδοσης και διδασκαλίας, με έμφαση στο αξιολογικά ουσιώδες και χρήσιμο, προς όφελος όχι μόνο των θεολογικών αλλά και των ελληνικών γραμμάτων γενικότερα. Ο Νικόδημος είναι για τη μεταβυζαντινή ελληνόγλωσσον γραμματεία ό,τι οι Καπαδόκες Πατέρες για τον χρυσό αιώνα των χριστιανικών γραμμάτων. Σε μια περί-

οδο κρίσης για τα θεολογικά γράμματα κατέστη Στύλος Ορθοδοξίας και ένθεος διαφωτιστής. Άνοιξε το κατώφλι της νεότερης ιστορίας του ανθρωπίνου πνεύματος στην Ορθόδοξη εκκλησιαστική γραμματεία και τη διέσωσε από τον κίνδυνο του εγκλωβισμού της στο ένδοξο βυζαντινό παρελθόν της, αλλά και της αλλοιώσής της από το υλιστικό και αθεϊστικό πνεύμα της επερχόμενης νεωτερικότητας. Αποτελεί σημείο αναφοράς για τον δόκιμο τρόπο αντιμετώπισης των προκλήσεων κάθε εποχής από τους Ορθόδοξους θεολόγους της παρούσας γενεάς και των επόμενων.

Εργογραφία. Απαριθμούνται όλα τα αυτοτελή έργα του στην πρώτη τους έκδοση, με την παρατήρηση ότι έχουν επανεκδοθεί σε πολλές και διάφορες επιστasia των εκδόσεων βλ. Π. Νικολόπουλου, «Βιβλιογραφική επιστasia των εκδόσεων Νικοδήμου του Αγιορείτου», στον τόμο *Πρακτικά Συμποσίου «Νικόδημος Αγιορείτου του Ναξίου Πνευματική Μαρτυρία»* (Νάξος 8-11 Ιουλίου 1993), *EEKM* 16 (1996-2000) 361-642]. Για τα ανέκδοτα έργα του ή τα μη αυτοτελώς εκδοθέντα, που διακρίνονται σε μνημογραφικά, πεζά καθώς σε επιστολές δημοσιευμένες σε διάφορα βιβλία και περιοδικά, βλ. ό.π.

α) *Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπιτικῶν*. Συνερανισθεῖσα παρὰ τῶν ἁγίων καὶ θεοφῶρων Πατέρων ἡμῶν. Ἐν ἧ, Διὰ τῆς κ(α) τ(ὰ) τὴν Πρᾶξιν κ(αὶ) Θεωρίαν Ἠθικῆς Φιλοσοφίας ὁ νοῦς καθαίρεται, φωτίζεται, κ(αὶ) τελειοῦται. Ἐπιμελείῃ μὲν ὄτι πλείστη διορθωθεῖσα· Νῦν δὲ πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα διὰ δαπάνης τοῦ τιμιωτάτου, καὶ θεοσεβεστάτου κυρίου Ἰωάννου Μαυρογορδάτου· Εἰς κοινὴν τῶν Ὁρθόδοξων ὠφέλειαν. αψπβ'. Ἐνετίησιν 1782. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. Con licenza de' superiori, e privilegio.

Ἔργο που αποδίδεται στον Μακάριο Νοταρά (ὄσιος Ευθύμιος, Ονούφριος Ἰβηρίτης, το 1777) και το οποίο επιμελήθηκε, διόρθωσε και συμπλήρωσε ο άγιος Νικόδημος. Στον Νικόδημο ανήκει το εκτενέστατο προοίμιο και οι συνοπτικοί βίοι των συγγραφέων. Ο Παπουλίδης το αποδίδει σε αμφοτέρους ενώ ο Θ. Παπαδόπουλος μόνο στον Νικόδημο.

β) *Συναγωγή τῶν θεοφθόγων ρημάτων, καὶ διδασκαλιῶν τῶν θεοφῶρων καὶ ἁγίων Πατέρων*. Ἀπὸ πάσης Γραφῆς Θεοπνεύστου

συναθροισθεῖσα οικειῶς τε, καὶ προσφόρως ἐκτεθεῖσα παρὰ Παύλου τοῦ ὀσιωτάτου μοναχοῦ, Καὶ Κτήτορος Μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Εὐεργετίδος, καὶ Εὐεργετινοῦ ἐπικαλουμένου ἦτις ληφθεῖσα Ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς ἐν τῷ Ἁγιωνύμῳ Ὁρει Ἱερᾶς, Βασιλικῆς τε, κ(αι) Πατριαρχικῆς Μονῆς τοῦ Κουτλουμουση ἐπονομαζομένης. Νῦν πρῶτον τύποις ἐξεδόθη διὰ δαπάνης τοῦ τιμωτάτου, καὶ εὐγενεστάτου κυρίου κυρίου Ἰωάννου Καννᾶ· πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἐντυχανόντων. ρψπγ´. Ἐνετίησιν 1783. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. Con licenza de' superiori, e privilegio.

Ἔργο που αποδίδεται στον Μακάριο Νοταρά (ὄσιος Ευθύμιος, Ονούφριος Ἰβηρίτης, Θ. Παπαδόπουλος, Θεόκλητος Διονυσιάτης, Χ. Βασιλόπουλος, Κ. Παπουλίδης, Κωνσταντῖνος Καραϊσαρίδης) καὶ το ὁποῖο ἐπιμελήθηκε καὶ διόρθωσε ὁ ἅγιος Νικόδημος.

γ) Βιβλίον *Ψυχωφελέστατον περὶ τῆς συνεχοῦς Μεταλήψεως τῶν ἀχράντων τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων*. Νῦν τὸ πρῶτον τυπωθὲν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν τῶν Ὁρθόδοξων Χριστιανῶν. Ἐνετίησιν ρψπγ´. 1783. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

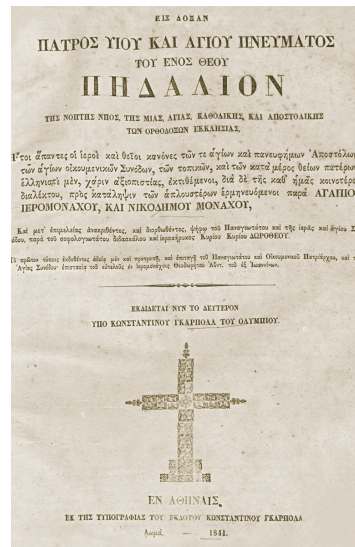
Εκτενὴς ἐπεξεργασία προγενέστερου ἔργου (*Ἐγχειρίδιον Ἀνωμίμου*, ἐκδοθὲν ἐν Βενετίᾳ τὸ 1777) ἀπὸ τον Νικόδημο. Οἱ Κ. Σάθας καὶ Θεόκλητος Διονυσιάτης ἀποδίδουν τὸ *Ἐγχειρίδιον Ἀνωμίμου* στον Νεόφυτο Καυσοκαλυβίτη, ἐνῶ οἱ Θ. Παπαδόπουλος, Χ. Βασιλόπουλος, Κ. Παπουλίδης καὶ Κωνσταντῖνος Δουκάκης στον Μακάριο Νοταρά.

Τὸ ἔργο *Περὶ τῆς συνεχοῦς Μεταλήψεως* ἀποδίδεται στον Νικόδημο ἀπὸ τους Κ. Σάθα καὶ Θεόκλητο Διονυσιάτη, Χ. Βασιλόπουλο, Κ. Παπουλίδη. Στον Μακάριο Νοταρά προσυπογράφουν τὸ ἔργο οἱ Θ. Παπαδόπουλος, Κ. Καβανός, καὶ Κωνσταντῖνος Δουκάκης (μεταλλάσσοντας τὴν ἀρχικὴ τοῦ θέση).

δ) *Τοῦ ὀσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου Τὰ Εὐρίσκόμενα διηρημένα εἰς δύο*. Ὡν τὸ πρῶτον περιέχει λόγους τοῦ Ὁσίου λίαν ψυχωφελεῖς, μεταφρασθέντας εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον παρὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Πνευματικοῦ κυρίου Διονυσίου Ζαγοραίου τοῦ ἐνασκίαντος ἐν τῇ ἔρημον-νήσῳ καλουμένῃ Πιπέρι, τῇ κειμένη ἀπέναντι τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Τὸ δὲ δεύτερον περιέχει ἑτέρους λόγους αὐτοῦ διὰ στίχων πρῶτον Τύποις ἐκδοθέντα

εἰς κοινὴν τῶν Ὁρθόδοξων ὠφέλειαν. ρψπγ´. Ἐνετίησιν 1790. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῶν ἐξ Ἱωαννίνων. Con Licenza de' superiori, e privilegio.

Τὸ ἔργο ἐγχειρίσθηκε ἀπὸ τον Μακάριο Νοταρά στον Νικόδημο (ὄσιος Ευθύμιος, Ονούφριος Ἰβηρίτης, Θεόκλητος Διονυσιάτης), ὁ ὁποῖος τὸ διόρθωσε καὶ τὸ καλλώπισε ἀφοῦ προέταξε προοίμιο με τον βίο του Συμεῶν του Νέου

Σελίδα τίτλου ἀπὸ τὸ Πηδάλιον

Θεολόγου. Ο Κ. Παπουλίδης ἀποδίδει σε ἀμφότερους τὸ σύγγραμμα, ἐνῶ ὁ Θ. Παπαδόπουλος μόνον στον Συμεῶν τον Νέο Θεολόγο. Κατὰ τον Παῦλο Μενεβίσσογλου ἡ μετάφραση τῶν λόγων συντελέσθηκε ὅπως ἀναφέρεται στον τίτλο του βιβλίου ἀπὸ τον Διονύσιο Ζαγοραῖο.

ε) Βιβλίον *ψυχωφελέστατον διηρημένον εἰς τρία μέρη*. Ὡν τὸ μὲν πρῶτον περιέχει διδασκαλίαν σύντομον καὶ πρακτικὴν πρὸς τὸν πνευματικόν, πῶς νὰ ἐξομολογῆ μὲ καρπόν. Τὸ δεύτερον. Τοὺς κανόνας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ ἀκριβῶς ἐξηγημένους, μετὰ καὶ τινῶν ἄλλων ἀναγκαίων. Τὸ δὲ τρίτον. Συμβουλὴν γλαφυρὰν καὶ σύντομον πρὸς τὸν μετανοοῦντα, πῶς νὰ ἐξομολογῆται καθὼς πρέπει. Ἐκ διαφόρων διδασκαλιῶν συναρτισθέν, καὶ εἰς ἀρίστην τάξιν ταχθέν παρὰ τοῦ ὀσιολογιωτάτου ἐν μοναχοῖς κυρίου Νικοδήμου. Καὶ νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθέν, εἰς κοινὴν τῶν ἀναγινωσκόντων ὠφέλειαν. ρψπδ´. Ἐνετίησιν 1794. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῶν ἐξ Ἱωαννίνων. Con Licenza de' Superiori. (Δεύτερη ἐκδοσις τὸ 1804 σὴν ὁποῖα προέβη σε ἀναδιάρθρωση καὶ νέα διαμόρφωση).

Τὸ ἔργο αὐτὸ συνέγραψε ὁ Νικόδημος, κατὰ τους βιογράφους Ευθύμιο καὶ Ονούφριο, μετὰ τὴν ἀφιξη του Μακαρίου τὸ 1784.

Στέφανος τῆς ἀειπαρθένου ἡτοῖ Θεοτοκάριον νέον, ποικίλον καὶ ὠραιότατον ὀκτώπικον περιέχον ἐξήκοντα δύο κανόνας πρὸς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, Μελουρηθέντος ὑπὸ εἰκοσιδύο Ἱερῶν, κ(αι) θεοπεσιῶν Μελωδῶν. Ἐκ τῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους χειρογράφων Βιβλίων Μετὰ σπουδῆς κ(αι) πόνων πολλῶν Συναχθέν, Καὶ μετ' ἐπιμελείας Διορθωθὲν παρὰ Νικοδήμου μοναχοῦ τοῦ Ναξίου. Καὶ νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθὲν Διὰ δαπάνης φιλοχρίστου τινός· εἰς δόξαν τῆς Θεοτόκου, καὶ εἰς κοινὴν ἀπάντων τῶν τῆς Θεοτόκου Εὐλαβῶν ἐραστῶν ὠφέλειαν. ρψπζ´. Ἐνετίησιν 1796. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τοῦ ποτε Δημητρίου Θεοδοσίου, Νῦν δὲ Πάνου Θεοδοσίου τοῦ ἐξ Ἱωαννίνων. Con licenza de' superiori e privilegio.

Συντάχθηκε κατὰ τον βιογράφο του Ευθύμιο μετὰ τὴν ἀφιξη του Μακαρίου Κορίνθου τὸ 1784, ἐνῶ ὁ Ονούφριος Ἰβηρίτης ἀναφέρει ὡς ἡμερομηνία πρὶν τὸ 1794.

ζ) Βιβλίον *ψυχωφελέστατον καλούμενον Ἀόρατος Πόλεμος* συνταχθέν μὲν πρὶν, παρὰ τινος σοφοῦ ἀνδρός, καλλωπισθὲν δὲ νῦν, Καὶ διορθωθὲν μ(ε)τ(ὰ) πολλῆς ἐπιμελείας παρὰ τοῦ ὀσιωτάτου ἐν μοναχοῖς κυρίου Νικοδήμου. Ἐν ᾧ Προσετέθησαν παρὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ εὐκαὶ κ(α) τ(ὰ) Ἀλφάβητον ἐν εἴδει Οἴκων εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κατασκευαί κ(αι) ὠραία. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθὲν, εἰς κοινὴν τῶν Ὁρθόδοξων ὠφέλειαν. ρψπζ´. Ἐνετίησιν 1796. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τοῦ ποτε Δημητρίου Θεοδοσίου, Νῦν δὲ Πάνου Θεοδοσίου τοῦ ἐξ Ἱωαννίνων. Con licenza de' superiori. Κατὰ τον βιογράφο του Ευθύμιο συντάχθηκε μετὰ τὸ 1784, καὶ ὁ Ονούφριος Ἰβηρίτης προσθεῖται τὴν πληροφορία ὅτι τὸ συνέγραψε μετὰ τὴν διόρθωση τῶν Συγγραμμάτων του Συμεῶν του Νέου Θεολόγου.

η) *Εὐχολόγιον*. Ἡ συγγραφὴ ξεκίνησε κατὰ τους βιογράφους του τὸ 1794. Κατὰ τὸν πρῶτο Κωνσταντῖνο Καραϊσαρίδη υπονοεῖται τὸ ἔργο *Ἐπιστολὴ ἐκ τῶν Προφητοανακτοδοβητικῶν Ψαλμῶν*. Ο Παῦλος Μενεβίσσογλου βάσιμα υποστηρίζει ὅτι δὲν πρέπει να τὸ συγχέουμε με τὴν ἐκδοσις του *Μεγάλου Εὐχολογίου* (ἐν Κωνσταντινουπόλει 1799).

θ) *Κανόνες ὀκτώπικοι* (sic) εἰς τὸν Θεολόγον Ἰωάννην τὸν Εὐαγγελιστὴν. Ποίημα τοῦ Ἁγίου Ἰωσήφ τοῦ Ὑμνογράφου· Μεθ' ὧν προσετέθησαν καὶ ἕτεροι δύο νεωστὶ συντεθέντες παρὰ τοῦ ὀσιωτάτου καὶ ἔλλογιμωτάτου Διδασκάλου κυρίου Νικοδήμου (sic) τοῦ Ναξίου. Καὶ οἱ κατὰ Ἀλφάβητον Εἰκοσιτέσσαρες οἴκοι· Ποίημα τοῦ ἀοιδίμου χαρτοφύλακος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας κυρίου Ἰωάννου τοῦ Εὐγενικοῦ, αὐταδέλφου τοῦ ἁγίου Μάρκου Μητροπολίτου Ἐφέσου. Ἦδη πρῶτον τύποις ἐκδοθέντες· ἐπιμελεῖα μὲν καὶ παρακινήσει τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου κυρίου Θεοδωρίτου (sic) Δαπάνη δὲ, τοῦ Εὐγενεστάτου Ἄρχοντος Πιτάρη Κυρίου Κυρίου Νικολάου, υἱοῦ τοῦ Εὐγενεστάτου Ἄρχοντος Σεργάριου Κυρίου Ἀναστασίου τοῦ ἐξ Ἱωαννίνων· πρὸς Μνημόσυμον αὐτοῦ, καὶ Ὁφέλειαν πάντων τῶν ἀναγινωσκόντων ὀρθόδοξων, ἐκκλησιαστικῶν τε, καὶ Λαϊκῶν. Ἐν Λειψίᾳ τῆς Σαξωνίας· παρὰ τῷ τυπογράφῳ Βράϊτκόφφ καὶ Αἰρτελ. ρψπθ´. 1799.

ι) *Νέον Μαρτυρολόγιον ἡτοῖ Μαρτύρια τῶν νεοφανῶν Μαρτύρων* τῶν μ(ε)τ(ὰ) τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ διαφόρους καιροὺς, (καὶ) τόπους μαρτυρησάντων. Συναχθέντα ἐκ διαφόρων Συγγραφέων, καὶ μετ' ἐπιμελείας ὅτι πλείστης διορθωθέντα. Καὶ σὺν Θεῷ Νῦν πρῶτον Τύποις ἐκδοθέντα, διὰ συνδρομῆς φιλοχρίστων, καὶ φιλομαρτύρων Χριστιανῶν, τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ πραγματευομένων. Εἰς κοινὴν τῶν Ὁρθόδοξων ὠφέλειαν. Ἐνετίησιν. ρψπθ´. 1799. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῶν ἐξ Ἱωαννίνων. Con licenza de' superiori.

Κατὰ τον Ευθύμιο καὶ Ονούφριο Ἰβηρίτη συντάχθηκε μετὰ τὸ 1784.

ια) *Ἐπιτομὴ Ἐκ τῶν Προφητοανακτοδοβητικῶν Ψαλμῶν*· Ἀπάνθισμα Διαφόρων κατασκευαστικῶν εὐχῶν· Περιέχον κ(αι) τὰς Θεολογικὰς, κ(αι) πρὸς Θεῖον ἔρωτα θεωρητικὰς Εὐχὰς τοῦ Ἱεροῦ Αὐγουστίνου ἐπισκόπου Ἰππώνος. Ὡν ἐν τῇ ἀρχῇ Λόγος περὶ Μετανοίας· Καὶ ἐν τῷ τέλει Λόγος ἕτερος περὶ Ἀρχιερωσύνης. Νῦν μὲν Τύποις ἐκδοθέντα διὰ δαπάνης τοῦ Παναγιωτάτου κ(αι) Θειοτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου κυρίου Νεοφύτου Ἐπιμελῶς δὲ διορθωθέντα παρὰ τοῦ ἐν Μοναχοῖς ἐλαχίστου Νικοδήμου εἰς κοινὴν τῶν Ὁρθόδοξων ὠφέλειαν. Ἐν τῷ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Τυπογραφείῳ. Ἔτει 1799.

ιβ) *Εἰς δόξαν Πατρὸς Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ ἐνὸς Θεοῦ. Βίβλος ἰωόντι ψυχωφελεστάτη καλουμένη Γυμνάσματα Πνευματικά.* Διαμοιρασμένα εἰς μελέτας, ἐξετάσεις, καὶ ἀναγνώσεις. Ἄπερ προσθήκαις ὅτι πλείσταις, καὶ ἀφαιρέσει, καὶ ἀλλοιώσει καλλωπισθέντα τε, καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθέντα, καὶ Σπμειώμασι διαφόροις καταλαϊσθέντα παρὰ τοῦ Ὁσιολογιώτατου ἐν Μοναχοῖς κυρίου Νικοδήμου, Νῦν πρῶτον Τύποις ἐξεδόθησαν διὰ φιλοτίμου δαπάνης, καὶ σπουδαίας ἐπιστασίας τοῦ τιμιωτάτου, καὶ χριστιανικωτάτου κυρίου Δημητρίου Καρυτζώτου τοῦ ἐκ Πελοποννήσου. Εἰς κοινὴν ἀπάντων τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν ὠφέλειαν, καὶ σωτηρίαν. Ἐνετίησιν 1800. ρω'. Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῶν ἐξ Ἰωαννίνων. Con licenza de' superiori.

Κατὰ τους Ευθύμιο και Ονούφριο Ἰβηρίτη συντάχθηκε μεταξύ 1784 και 1794. ιγ) *Εἰς δόξαν Πατρὸς Υἱοῦ κ(αι) Ἁγίου Πνεύματος Τοῦ ἐνὸς Θεοῦ. Ἐγχειρίδιον Περιέχον τὰ ἀσματικά ἐγκώμια κ(αι) τὸν Κανόνα τοῦ Ἐπιταφίου, τὰ ἐν τῷ Τριωδίῳ τετυπωμένα, ἐπιμελῶς ἤδη διορθωθέντα, μετὰ κ(αι) τοῦ ἀναστασίμου κανόνος τῆς λαμπροφύρου ἡμέρας τοῦ Πάσχα.* Τύποις ἐκδοθέν Πατριαρχεῦντος τοῦ Παναγιωτάτου κ(αι) Θειοτάτου οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Κυρίου Νεοφύτου. Ἀναλώμασι μὲν κ(αι) δαπάνῃ τοῦ τιμιωτάτου κ(αι) Φιλοχρίστου ἐν Πραγματευταῖς Κύρ Σεραφίμ. Υἱοῦ Ἀθανασίου Μουρμούρογλου, τοῦ καταγομένου ἐκ χωρίου Φερτέκ, κ(αι) ἤδη κατοικοῦντος ἐν τῇ κατὰ Καισάρειαν Κομωπίλειο (sic) τῇ καλουμένῃ Νέμσεερ, εἰς ψυχικὴν αὐτοῦ τε κ(αι) τῶν γονέων σωτηρίαν. Ἐπιμελεία δὲ κ(αι) διορθώσει Νικοδήμου Μοναχοῦ. Εἰς ἕμνον τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ταφέντος, κ(αι) εἰς εὐχερεστεράν χρῆσιν τῶν ἐν ταῖς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις ψαλλόντων. Ἐν τῷ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Τυπογραφείῳ. Ἐτε 1800.

Κατὰ τους Ευθύμιο και Ονούφριο Ἰβηρίτη συντάχθηκε μετὰ τὴν σύνθεσιν τοῦ Πηδάλιου καὶ προ τοῦ 1794.

ιδ) *Εἰς δόξαν Πατρὸς Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ ἐνὸς Θεοῦ Πηδάλιον τῆς νοτιῆς νηὸς, τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς, καὶ Ἀποστολικῆς τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησίας ἥτοι ἅπαντες οἱ ἱεροί, θεῖοι κανόνες, τῶν τε ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων. Τῶν ἁγίων Οἰκουμηνικῶν Συνόδων. Τῶν τοπικῶν. Καὶ τῶν κατὰ μέρος θείων Πατέρων.* Ἐλληνιστὶ μὲν, χάριν ἀξιοπι-

στίας, ἐκτιθέμενοι, διὰ δὲ τῆς καθ' ἡμᾶς κοινοτέρας διαλέκτου, πρὸς κατάληψιν τῶν Ἀπλουστέρων ἐρμηνευόμενοι, παρὰ Ἀγαπίου ἱερομοναχοῦ, καὶ Νικοδήμου μοναχοῦ. Καὶ μετ' ἐπιμελείας ἀνακριθέντες, καὶ διορθωθέντες, ψήφῳ τοῦ Παναγιωτάτου, καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, παρὰ τοῦ σοφολογιωτάτου, διδασκάλου καὶ ἱεροκάρκους κυρίου κυρίου Δωροθέου. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθέντες ἀδεία μὲν καὶ προτροπῇ, καὶ ἐπιταγῇ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου, καὶ τῆς ἁγίας Συνόδου. Ἐπιστασίᾳ δὲ καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ εὐτελοῦς ἐν ἱερομοναχοῖς Θεοδώριτου (sic) ἀθνη. τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Διὰ δαπάνης τῶν ὀνομαστῶν φερομένων ἐν τῷ τέλει τῆς βίβλου, εἰς κοινὴν ἀπάντων τῶν Ὁρθοδόξων σοφῶν τε καὶ ἀπλουστέρων ὠφέλειαν. Ἐν Λειψίᾳ τῆς Σαξωνίας ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τοῦ Βράϊτκόφ καὶ Ἄρτελ. Α.ω'. 1800.

Ο Ἁγίος ἱερομόναχος ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο εἶχε συντάξει *Συλλογὴ πάντων τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων*, τὴν ὁποία ἐξέδωσε στὴ Βενετία τὸ 1787. Κατὰ τὸν Ευθύμιο, τὸν βιογράφο τοῦ Νικοδήμου, παρακινήθηκε νὰ προβεῖ καὶ στὴν ἔκδοσιν τοῦ «Κανονικοῦ» τοῦ Διονυσίου Ζαγοραίου. Τοῦτο εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴ συνεργασία τοῦ με τὸν Νικόδημο γιὰ τὴ σύνταξιν τοῦ Πηδάλιου. Ἡ συγγραφὴ ξεκίνησε τὸ 1787/1788 καὶ διήρκεσε μέχρι τὸ 1790. Στὴ συνέχεια τὸ κείμενο ἐστάλη στὸν Θεοδώρητο στὴ Μολδαβία, ὁ ὁποῖος, ὁμοῦς, τὸ τύπωσε ἀλλοιωμένο. Μετὰ τὴν ἀνασκευὴ καὶ ἀποκατάστασιν τῶν σφαλμάτων ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Νεόφυτο τὸν Ζ' τὸν Αὐγούστου τοῦ 1802, τυπώθηκε σὲ δευτέρην ἔκδοσιν πολὺ ἀργότερα στὴν Αθήνα τὸ 1841.

ιε) *Εἰς δόξαν Πατρὸς, Υἱοῦ, καὶ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ ἐνὸς Θεοῦ. Ἐγχειρίδιον Συμβουλευτικόν, περὶ Φυλακῆς τῶν πέντε Αἰσθήσεων, τῆς τε Φαντασίας, καὶ τῆς τοῦ Νοός, καὶ Καρδίας.* Καὶ περὶ τοῦ, ποῖα εἰσὶν αἱ πνευματικά, καὶ οἰκεῖται τοῦ Νοός ἡδοναί. Συνταθέν μὲν πρότερον, κ(αι) ἐπιδιορθωθέν ὕστερον, παρὰ τοῦ ἐν μοναχοῖς ἐλαχίστου Νικοδήμου. Ἀγιορείτου Νῦν δὲ Πρῶτον Τύποις ἐκδοθέν, διὰ φιλοτίμου δαπάνης, τοῦ Πανιερωτάτου, Ἐλλογιωτάτου τε, καὶ Θεοπροβλήτου Μητροπολίτου, ἁγίου Πρώην μὲν Εὐρίπου, νῦν δὲ, Ἰωαννίνων. κυρίου κυρίου Ἱεροθέου τοῦ Ναξίου, οὐτινος χάριν κ(αι) συνετέθη. Προσετέθη δὲ παρ' αὐτοῦ, κ(αι) τὸ οὐκὴ τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ

θαῦμα τῆς ἐπὶ τῆς Σταυρώσεως τοῦ Κυρίου γενομένης ὑπερφυσικῆς Ἐκλείψεως τοῦ Ἡλίου. Τὸ Ἡρωϊκὸν Εὐαγγέλιον τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Πάσχα. Καὶ ἀπολογία τὴς ὑπὲρ τοῦ ἐν τῷ Βιβλίῳ τοῦ Ἀοράτου Πολέμου κειμένου σημειώματος περὶ τῆς Κυρίας Θεοτόκου. Εἰς κοινὴν τῶν Ὁρθοδόξων ἀπάντων ὠφέλειαν. Ἐπιστασίᾳ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἀνθίμου Γαζῆ. 1801. ρω'.

Συντάχθηκε, ἀπευθυνόμενο στὸν ἐξάδελφό του Ἱεροθέο ἐπίσκοπο Εὐρίπου κατὰ τὰ ἐτῆ 1777-1778.

ιστ) *Νέον Ἐκλόγιον* περιέχον βίους ἀξι-

Ἅγιος Νικόδημος ὁ Αγιορείτης

ολόγους διαφόρων Ἁγίων, καὶ ἄλλα τινὰ ψυχωφελῆ διηγήματα. Ἐκλεχθὲν Ἐκ πολλῶν, καὶ διαφόρων Βιβλίων, εἰς ἀπλῆν τε φράσιν μεταλωτισθέν, καὶ νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθέν, διὰ συνδρομῆς φιλοχρίστου τινὸς Χριστιανοῦ, εἰς κοινὴν τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν. Ἐνετίησιν, ρω'. 1803. Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῶν ἐξ Ἰωαννίνων. Con regia approvazione. Σύμφωνα με τὸν Ονούφριο Ἰβηρίτη συντάχθηκε τὸ 1801.

ιζ) *Βιβλίον καλούμενον Χρηστοποίηση τῶν Χριστιανῶν*, Περιέχουσα Λόγους ψυχωφελεστάτους δεκατρεῖς, ῥυθμίζοντας ἐπὶ τὸ βέλτιον τὰ κακὰ ἦθη τῶν Χριστιανῶν. Πρὸς δέ, (καὶ) τὰς κυριωτέρας Ἐντολὰς τῆς Παλαιᾶς, (καὶ) Νέας Διαθήκης. Φιλοπονηθεῖσα μὲν παρὰ τοῦ ἐν μοναχοῖς ἐλαχίστου Νικοδήμου Αγιορείτου. Νῦν δὲ πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα σπουδῆ συντόνῳ, καὶ δαπάνῃ φιλοτίμῳ τοῦ Πανιερωτάτου μητροπολίτου, ἁγίου Ἰωαννίνων, κυρίου Ἱεροθέου, Εἰς κοινὴν ἀπάντων τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν. Ἐνετίησιν. 1803. ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Νικολάου Γλυκεῖ τῶν ἐξ Ἰωαννίνων. Con approvazione.

Ο χρόνος ἐναρξῆς τῆς συγγραφῆς κατὰ τους Ευθύμιο και Ονούφριο τοποθεῖται τὸ 1794.

ιη) *Εἰς δόξαν Πατρός, Υἱοῦ, κ(αι) Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ ἐνὸς Θεοῦ. ἔρμηνεία εἰς τὰς Ἐπιτὰς Καθολικὰς ἐπιστολὰς τῶν Ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων Ἰακώβου, Πέτρου, Ἰωάννου, καὶ Ἰούδα.* Ἦτις ὑπὸ τοῦ ἐν μοναχοῖς ἐλαχίστου Νικοδήμου Αγιορείτου ἐκ διαφόρων συνερανήσθησα Προτροπῇ κ(αι) ἀξιώσει τοῦ τοῦ Παναγιωτάτου, Θειοτάτου τε κ(αι) Ἐμφιλοσόφου Πατριάρχου, πρῶην Κωνσταντινουπόλεως, Κυρίου Κυρίου Νεοφύτου καὶ δι' ἀναλωμάτων τῆς αὐτοῦ Παναγιότητος ἀντιγραφείσα Νῦν πρῶτον τύποις ἐξεδόθη διὰ φιλοτίμου δαπάνης τοῦ Πανιερωτάτου Ἐλλογιωτάτου τε κ(αι) Θεοπροβλήτου Μητροπολίτου, Ἁγίου, πρῶην μὲν, Εὐρίπου νῦν δέ, Ἰωαννίνων, Κυρίου Κυρίου Ἱεροθέου. Προσετέθη δὲ ἐν τῷ τέλει, κ(αι) εἰς Κανὼν πρὸς τὸν Ἀδελφόθεον Ἰάκωβον, καὶ τινὰ Τροπάρια, παρὰ τοῦ Συγγραφέως μελωρηθέντα. Εἰς κοινὴν ἀπάντων τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν. Ἐνετίησιν. 1806. Τύποις Πάνου Θεοδοσίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Con sovrana approvazione. Ο Ευθύμιος και Ονούφριος θεωροῦν ὡς χρόνο ἐναρξῆς τῆς συγγραφῆς τὸ 1794.

ιθ) *Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Νεομάρτυρος Κωνσταντίνου τοῦ ἐκ τῆς περιφήμου Νήσου τῆς Ὑδρας,* Ὁς τις ὑπέστη τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατον ἐν τῇ Νήσῳ τῆς Ῥόδου Ἐν εἵτῃ τῷ Σωτηρίῳ Χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ Τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τοῦ Νοεμβρίου. Ἐν Βενετίᾳ. Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῶν ἐξ Ἰωαννίνων. 1814.

κ) *Ἀκολουθία καὶ βίος τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Κοσμά τοῦ Τερομάρτυρος καὶ Ἰσαποστόλου, Ψαλλομένη κατὰ τὴν κδ' τοῦ Αὐγούστου Μηνός, Πόννημα Σαμφείρου Χριστοδουλίδου τοῦ ἐκ Γραμμμένου.* Ἐν Βενετίᾳ. Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῶν ἐξ Ἰωαννίνων. 1814.

κα) *Βίβλος ψυχοφελεστάτη περιέχουσα ἀποκρίσεις διαφόροις ὑποθέσεσιν ἀνήκουσας Συγγραφῶν μὲν παρὰ τῶν ὀσίων καὶ θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν Βαρσανουφρίου καὶ Ἰωάννου Ἐπιμελῶς δὲ διορθωθεῖσα, κ(αι) τῇ τῶν Ὁσίων Βιογραφίᾳ, καὶ πλατυτάτῳ Πίνακι πλουτισθεῖσα παρὰ τοῦ ἐν Μοναχοῖς ἐλαχίστου Νικοδήμου Αγιορείτου Νῦν δὲ πρῶτον Τύποις ἐκδοθεῖσα Διὰ δαπάνης τῶν Πανοσιωτάτων, κ(αι) κατὰ πνεῦμα Ἀδελφῶν Αγιορειτῶν τοῦ τε κυρίου Ἀνανίου Μοναχοῦ, καὶ κυρίου Κυπριανοῦ,*

κ(αι) Εὐθυμίου τῶν Πρεσβυτέρων. Εἰς κοινὴν ἀπάντων τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν. Ἐνετίησιν. Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῶν ἐξ Ἰωαννίνων. 1816.

Συντάχθηκε μετὰ τὸ 1794.

κβ) Ἐρμηνεία εἰς τοὺς ἑκατὸν πενήκοντα Ψαλμοὺς τοῦ Προφητάνακτος καὶ Θεοπάτορος Δαβὶδ Συγγραφεῖσα μὲν πάλλαι (sic) Ἑλληνιστὶ παρὰ τοῦ ὀσιωτάτου ἐν μοναχοῖς καὶ ὑπερίμου τῶν φιλοσόφων κυρίου Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαδηνοῦ μεταφρασεῖσα δὲ εἰς τὴν Ἀπλουστέραν διάλεκτον παρὰ τοῦ ἐν μοναχοῖς ἐλαχίστου κυρίου Νικοδήμου ἀγιορείτου (sic), καὶ σειρᾷ πλουσίᾳ ἐν εἴδει ὑποσημειώσεων καταπλουτισθεῖσα, ἥτις συνηρανίσθη ἕκ τε τῆς ἀνεκδότου σειρᾶς τοῦ σοφοῦ Νικίτα καὶ ἐκ τῆς ἐκδεδομένης γραικολατινιστὶ καὶ ἐκ τινῶν ἄλλων. Τύποις δὲ νῦν πρῶτον ἐκδοθεῖσα φιλοτίμῳ δαπάνῃ τῆς φιλογενοῦς ἀδελφότητος τῶν εὐγενεστάτων Ζωσιμαδῶν Εἰς κοινὴν ἀπάντων τῶν ὁμογενῶν ὀρθοδόξων ὠφέλειαν. Σπουδῇ καὶ ἐπιστασίᾳ τοῦ ἐντιμωτάτου ἐν πραγματευταῖς κυρίου Παλάνου Πάλι (sic) Τόμος Πρῶτος Περιέχων ἐξήκοντα καὶ ἐννέα Ψαλμοὺς. Ἐτυπώθη ἐν τῆς κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν τοῦ γένους τυπογραφίᾳ. Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις αἰθ'.

Τόμος Δεύτερος Περιέχων ὀγδοήκοντα καὶ ἓνα Ψαλμοὺς. Ἐν τῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Πατριαρχικῷ Τυπογραφίῳ. αἰα'.

Η συγγραφή του ἀρχισε τὸ 1794.

κγ) Κῆπος Χαρίτων ἥτοι Ἐρμηνεία γλαφυρὰ εἰς τὰς Θ' ὥδᾶς τῆς Στιχολογίας Ἐκ διαφόρων συνερανοθεῖσα παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Διδασκάλου Νικοδήμου Ἀγιορείτου ἢ παρ' αὐτοῦ προσετέθησαν Ἡ Κυριακὴ Προσευχὴ τοῦ Πάτερ ἡμῶν, εἰς μέτρον Ἡρωϊκόν· ἐν Κεφάλαιον ὠφελιμώτατον Καλλίστου Πατριάρχου· ἐν Τεμάχιον ἐκ τῆς Χειρογράφου Βίβλου Ἰωσήφ τοῦ Καλοθέτου· Νόμος Εὐαγγελικὸς ἐν Ἐπιτομῇ εἰς τεσσαράκοντα Κεφάλαια διηρημένος, συγγραφεῖς ὑπὸ τοῦ Σοφοῦ Γενναδίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Σχολαρίου. Πρὸς τούτοις Τεσσαράκοντα Χαρακτῆρες Ἐπιστολῶν Ἑλληνικῶν, κ(αι) ἕτεροι Τύποι Ἐπιστολῶν Ἀπλοϊκῶν Χριστοφύρου τοῦ Προδρομίτου· εἰς Τύπος Διαθήκης, κ(αι) ἄλλος Τύπος Ὁμολογίας· κ(αι) μία Χεῖρ Τεχνικωτάτη περὶ τοῦ Ἁγίου Πάσχα, κ(αι) τῶν παρεπομένων αὐτῷ, μετὰ τῆς Ἐρμηνείας αὐτῆς. Τέλος ἐν Παράρτημα περὶ Κύκλων Ἡλίου κ(αι) Σελήνης, ὁμοίως περὶ Βισέκτου, Ἰνδι-

κιδῶνος, κ(αι) Ἐπακτῶν παρὰ Κωνσταντίνου Σακελλαροπόλου τοῦ ἐξ Ἄρτης. Πάντα δὲ ταῦτα νῦν πρῶτον Τύποις ἐξεδόθησαν, διὰ δαπάνης τῶν ἐλαχίστων Ἱερομονάχων Στεφάνου καὶ Νεοφύτου τῶν ἐν τῷ Ἁγιωνύμῳ Ὅρει Σκουρταίων καὶ συνδρομῆς ἐν μέρει τινῶν Ἀδελφῶν Φιλογενῶν τε κ(αι) Φιλοχρίστων Εἰς Κοινὴν ἀπάντων τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν. Ἐνετίησιν Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. 1819.

Η συγγραφή του ἀρχισε τὸ 1794.

κδ) Ὁμολογία Πίστεως ἥτοι Ἀπολογία δικαιοσύνης Κατὰ τῶν, ὅσοι ἀμαθῶς κ(αι) κακοβούλως ἐτόλμησαν παρεξηγεῖν κ(αι) διαβάλλειν Παραδόσεις τινὰς τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας κ(αι) ἄλλα τινὰ τῶν περὶ Πίστεως ὑγιῆ κ(αι) ὀρθόδοξα φρονήματα τοῦ ἀοιδήμου Διδασκάλου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα Διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης τοῦ Πανοσιολογιωτάτου κυρίου Γρηγορίου Ποριώτου. Εἰς κοινὴν ὠφέλειαν τοῦ Χριστιανικοῦ Πληρώματος. Ἐν Βενετίᾳ. Παρὰ Πάνφ Θεοδοσίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. 1819.

Η συγγραφή του ἔλαβε χώρα τὸ 1805. κε) Παῦλου τοῦ θεοῦ καὶ ἐνδόξου ἀποστόλου αἱ ἸΔ'. ἐπιστολαὶ ἔρμηνευθεῖσαι μὲν ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Θεοφυλάκτου ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας Μεταφρασεῖσα δὲ εἰς εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς κοινοτέραν διάλεκτον, κ(αι) Σημειώμασι διαφόροις καταγλαῖσθεῖσαι, παρὰ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου Νικοδήμου Ἀγιορείτου αἷ τινες ἀντιγραφεῖσαι δι' ἀναλωμάτων τοῦ ἀοιδίμου Νεοφύτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἡδὴ πρῶτον Τύποις ἐξεδόθησαν τῇ συνδρομῇ κ(αι) ἀντιλήψει τῶν Παναγιωτάτων Πατριαρχῶν Γρηγορίου τε κ(αι) Κυρίλλου κ(αι) τοῦ Ἐξοχωτάτου κ(αι) Παντεκλάμμου Κόμπος κυρίου κυρίου Καποδίστρια Συμβούλου καὶ ἐξ ἀπορρήτων τοῦ Σεβαστοῦ τῶν Ρωσσιῶν αὐτοκράτορος καὶ βασιλέως Πολωνίας (sic), ἱππέως διαφόρων ταγμάτων Ρωσσίας καὶ ἄλλων αὐτοκρατόρων καὶ βασιλέων κ.τ.λ. Ἄμα δὲ συνδρομῇ καὶ ἄλλων Ζηλωτῶν Ἱερομένων (sic) τε καὶ Λαϊκῶν. Τόμος Πρῶτος Τὴν πρὸς Ρωμαίους (καὶ) τὴν πρὸς Κορινθίους Πρώτην περιέχων Ὡ τινὶ προσερέθησαν εἰς Κανὼν Παρακλητικὸς εἰς τοὺς IB'. Ἀποστόλους, κ(αι) Οἶκοι ΚΔ'. εἰς τοὺς Κορυφαίους Πέτρον κ(αι) Παῦλον, φιλοπονηθέντες παρὰ τοῦ αὐτοῦ Μεταφραστοῦ. Σπουδῇ δὲ κ(αι) ζήλῳ τῶν

ἐλαχίστων Ἱερομονάχων Στεφάνου καὶ Νεοφύτου τῶν Ἀγιορείτων Εἰς κοινὴν τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν. Ἐνετίησιν. Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. 1819.

Τόμος Δεύτερος. Τὴν πρὸς Κορινθίους Δευτέραν, τὴν πρὸς Γαλάτας, τὴν πρὸς Ἐφεσίους, τὴν πρὸς Φιλιππισίους (καὶ) τὴν πρὸς Κολασσαεῖς περιέχων... Ἐνετίησιν. Παρὰ Πάνφ Θεοδοσίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. 1819.

Τόμος Τρίτος. Τὴν πρὸς Θεσσαλονικεῖς Πρώτην καὶ Δευτέραν, τὴν πρὸς Τιμόθεον Πρώτην, (καὶ) Δευτέραν, τὴν πρὸς Τίτον, τὴν πρὸς Φιλήμονα, (καὶ) τὴν πρὸς Ἐβραίους περιέχων... Ἐνετίησιν. Παρὰ Πάνφ Θεοδοσίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. 1819.

Η συγγραφή του ἀρχισε τὸ 1794.

κστ) Συναξαριστὴς τῶν δώδεκα μνηῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ Πάλαι μὲν Ἑλληνιστὶ συγγραφεῖς ὑπὸ Μαυρικίου διακόνου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, Νῦν δὲ δεύτερον μεταφρασεῖς ἀμέσως ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Χειρογράφου Συναξαριστοῦ, κ(αι) μεθ' ὅσης πλείστης ἐπιμελείας ἀνακαθαρθεῖς, διορθωθεῖς, πλατυνθεῖς, ἀναπληρωθεῖς, σαφηνισθεῖς, ὑποσημειώσεσι διαφόροις καταγλαῖσθεῖς, κ(αι) εἰς τρεῖς Τόμους διαιρεθεῖς, ὑπὸ τοῦ ἐν ἐλαχίστου Νικοδήμου Ἀγιορείτου Δι' ἀδρᾶς δὲ δαπάνης, κ(αι) συντόνου σπουδῆς τε κ(αι) προθυμίας, τοῦ πανιερωτάτου ἁγίου Θεσσαλονίκης κυρίου Ἰωσήφ, Καὶ τῶν εἴκοσι Ἱερῶν Μοναστηρίων τοῦ Ἁγίου Ὁρους, Σκπτέων τε καὶ Κελλίων κ(αι) τῶν φιλοχρίστων Συνδρομητῶν, τῶν ἐν τῷ τέλει τῆς Βίβλου ὀνομαστὶ καταγραφέντων. Τύποις ἦδη λαμπροῖς ἐκδοθεῖς εἰς κοινὴν ἀπάντων τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν. Συνεργείᾳ καὶ σπουδῇ τῶν ἐλαχίστων Ἱερομονάχων Στεφάνου καὶ Νεοφύτου τῶν Ἀγιορείτων.

Τόμος Πρῶτος περιέχων τοὺς τέσσαρας μῆνας τοῦ Σεπτεμβρίου, Ὀκτωβρίου, Νοεμβρίου, καὶ Δεκεμβρίου. αἰθ' . Ἐν Βενετίᾳ 1819. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Πάνου Θεοδοσίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Con Imperiale Regia approvazione.

Τόμος Δεύτερος περιέχων τοὺς τέσσαρας μῆνας τοῦ Ἰανουαρίου, Φεβρουαρίου, Μαρτίου, καὶ Ἀπριλλίου, αἰθ' . Ἐν Βενετίᾳ 1819. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Πάνου Θεοδοσίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Con Imperiale Regia approvazione.

Τόμος Τρίτος περιέχων τοὺς τέσσαρας μῆνας τοῦ Μαΐου, Ἰουνίου, Ἰουλίου, καὶ Αὐγούστου. αἰθ' . Ἐν Βενετίᾳ 1819. Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Πάνου Θεοδοσίου

τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Con Imperiale Regia approvazione.

Η συγγραφή του ἀρχισε τὸ 1805.

κζ) Ἀκολουθία τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μάρκου, ἀρχιεπισκόπου Ἐφέσου τοῦ Εὐγενικοῦ, τοῦ λαμπροῦ προμάχου καὶ μόνου φύλακος τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, συνταχθεῖσα μὲν ὑπὸ τοῦ ὀσιολογιωτάτου ἐν μοναχοῖς κυρίου Νικοδήμου τοῦ Ναξίου, παρὰ δὲ ἐνδὸς ἐτέρους ἐν πολλοῖς διορθωθεῖσα· ἐν ἧ καὶ τὸ συνοδικὸν προλάμπει, δι' οὗ θεοσπίζεται πανταχοῦ ἡ τούτου Ἀγιότης καὶ ἑορτή. Ἄτινα δὴ πάντα νῦν πρῶτον τύποις ἐκδίδονται φιλοτίμῳ δαπάνῃ τῆς τοῦ πανιερωτοιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἐφέσου κυρίου Διονυσίου, ὑπερίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Ἀσίας, τοῦ Κωνσταντινουπόλιτου, ὡς οἰκειότητα πρὸς τὸν κλειζόμενον τελείαν ἕκ τε τοῦ θρόνου καὶ τῆς πατρίδος ἕκοντος. Ἐν τῷ τυπογραφίῳ τοῦ προσκυνητοῦ πατριαρχείου. Ἄ. ἔτ.

κη) Ἐορτοδρόμιον ἥτοι Ἐρμηνεία εἰς τοὺς ἁσματικούς κανόνες τῶν δεσποτικῶν καὶ θεομπτρικῶν ἑορτῶν. Συνερανοσθέν ἐκ διαφόρων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων, πλουτισθέν μὲ πολλὰς σημειώσεις, καὶ συντεθέν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν ὑπὸ Νικοδήμου ἐν μοναχοῖς ἐλαχίστου τοῦ Ἀγιορείτου. Νῦν δὲ τὸ πρῶτον ἐκδίδεται δαπάνῃ μὲν τῶν καταγεγραμμένων φιλοτίμων συνδρομητῶν (sic), διὰ σπουδῆς, πόνου καὶ μακρᾶς ἀποδημίας Στεφάνου καὶ Νεοφύτου τῶν Ἱερομονάχων ἐκ τῆς Μεγίστης Λαύρας τῶν ἐπονομαζομένων Σκουρταίων. Ἐπιστασίᾳ δὲ φιλοπόνῳ τε φιλογενεῖ τοῦ Πανιερωτάτου καὶ φιλογενεστάτου Ἀρχιεπισκόπου Πρώην Δαλματίας κτλ. κτλ. κυρίου Βενεδίκτου Κραλίδου Διορθώσει δὲ ἀκριβεῖ καὶ πολυπόνῳ Πολυχρονίου Φιλίππιδου. Πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀπλουστέρων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν. Ἐν Βενετίᾳ. Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Νικολάου Γλυκού. 1836.

Συντάχθηκε τὸ 1805.

κθ) Κανὼν Παρακλητικὸς εἰς τὸν ἅγιον, Ἱερομάρτυρα καὶ θαυματοργὸν Χαραλάμπην. Ψαλλόμενος ἐν καιρῷ λοιμικῆς νόσου. Ποίημα Νικοδήμου Μοναχοῦ τοῦ Ἀγιορείτου. Ἐν τῷ τέλει αὐτοῦ προσετέθη καὶ ἡ εἰς τὴν Τουρκοκρατίαν διὰλεκτον μετάφρασις τοῦ ἰδίου Κανόνος· καὶ μία Εὐχὴ ἀναγινωσκομένη ἐν καιρῷ λοιμικῆς νόσου. Ἐν Ἀθήναις, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Λ. Παπαδοπούλου. 1840. λ) Νέα Κλίμαξ ἥτοι Ἐρμηνεία εἰς τοὺς ἑβδομήκοντα πέντε Ἀναβαθμοὺς τῆς

Όκτωήκου, ἀπὸ διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, ἐρανισθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐν Μοναχοῖς Νικοδήμου Ἀγιορείτου. Προσενεχθεῖσα παρ' ἐκείνου τῆ κατὰ τὸν Ἄθωνα Ἱερᾷ Μονῇ τῶν Ἱβήρων, ἥδη δὲ διορθωθεῖσα ἀκριβῶς, νῦν πρῶτον τύποις ἐκδίδονται κατ' ἐντολὴν τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἀοιδίμου Κυρίου Κυρίου Γρηγορίου τοῦ Πελοποννησίου. Δαπάνη μὲν τῆς αὐτῆς Μονῆς, Ἐπιστολὰ δὲ φιλοτίμῳ τοῦ Πανοσιωτάτου Νομοφύλακος Κυρίου Κυρίου Ἱλαρίωνος Ἱβηρίτου τοῦ Ἀθηναίου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Δημητρίου Παπαλλῆ. 1844.

Η συγγραφή τοῦ ἀρχισε το 1805. λα) Ἀκολουθία ἀσματικὴ καὶ ἐγκώμιον τῶν ὁσίων καὶ Θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν, τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει τοῦ Ἄθω διαλαμπάντων. Συγγραφεὶντα μὲν ὑπὸ τοῦ ἐν μοναχοῖς ἐλαχίστου Νικοδήμου Ἀγιορείτου Προτροπῆ καὶ ἀξιώσει τῆς Ἱερᾶς καὶ κοινῆς Συνάξεως πάντων τῶν Μοναστηριακῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους Πατέρων Νῦν δὲ πρῶτον τύποις ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ Τυπογράφου Γεωργίου Μελισταγοῦς. Διὰ συνδρομῆς τῆς Σεβασμίας ὀμνυγύρεως τῶν ἐν Ἄθῳ Πατέρων. Εἰς κοινὴν τῶν Μοναχῶν, καὶ πάντων τῶν Ὁρθόδοξων Λαϊκῶν Χριστιανῶν ὠφέλειαν. Ἐν Ἐρμούπολει, Ἐκ τῆς τυπογραφίας Γ. Μελισταγοῦς Μακεδόνας. 1847.

Κατὰ τὴ μαρτυρία τοῦ Ονουφρίου Ἱβηρίτη συντάχθηκε μεταξύ 1794 καὶ 1805.

λβ) *Τεραὶ Ἀκολουθία τρεῖς εἰς τὴν θαυμασίον ἀνακομιδὴν καὶ μετακομιδὴν τοῦ πανσέπου λειψάνου τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας τοῦ θαυματουργοῦ.* Ψαλλόμενα ἢ μὲν πρῶτη, ποίημα τοῦ ἀοιδίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, τῆ δεκάτῃ τοῦ Μαΐου μηνός. Ἡ δὲ δευτέρα ποίημα τοῦ ἐν ἱερεῦσιν ἱεροκήρυκος Κερκύρας Βίκτωρος τοῦ Κλαπατζαρᾶ. Καὶ ἡ τρίτη ἀνωνύμου τινός, κατὰ τὴν 20 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Εἰς τὸ τέλος τούτων ἐπισυνάπτονται καὶ τὰ ἄχρι τοῦδε τύποις ἀνέκδοτα ἐπιτάφια ἐγκώμια τοῦ αὐτοῦ Ἁγίου, συντεθέντα παρὰ τοῦ μακαρίτου Γερμανοῦ τοῦ Καρούσου Κεφαλλῆνος τοῦ μοναχοῦ. Νεωστὶ μετατυπωθεῖσαι μετὰ πλείστης ἀκριβείας δαπάνη φιλοθρήσκου τινός Κεφαλλῆνος. Ἐν Κεφαλληνίᾳ. Τυπογραφεῖον ἢ Κεφαλληνία. 1851.

λγ) Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου ψαλλομένη τῆ κ' τοῦ ὀκτωβρίου μηνός. Ἐκ τῆς ἱερᾶς μονῆς

τοῦ ἁγίου Παντελήμονος τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἀντιγραφὲν ἐκ τοῦ πρωτοτύπου παρὰ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις κ. Γενναδίου Εὐθυμίου ἀδελφοῦ τῆς ὡς ἄνω μονῆς τῷ 1821, ἐκδίδεται δαπάνη τοῦ ὑποτακτικοῦ αὐτοῦ Ἀντωνίου Βενιέρη. Ἐν Μυκόνῳ τῆ κ' σεπτεμβρίου αὐξβ'. λδ) Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἱερομάρτυρος καὶ θαυματουργοῦ Μοδέστου, ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων. Ἐν μηνὶ δεκεμβρίῳ ιη'. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Β. Μωραϊτίνῃ (ἐν ὁδῷ Ἁγ. Μάρκου καὶ Μιλτιάδου). 1865.

λε) Ἀσματικὴ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Βατάση τοῦ Ἐλεήμονος τοῦ ἐν Μαγνησίῳ, τῆ παρὰ τὸν Ἐρμον. Συγγραφεῖσα ὑπὸ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, ἐκδίδονται τὸ πρῶτον ἥδη ὑπὸ τοῦ σ. ἁγ. Ἐφέσου κ. Ἀγαθαγγέλου, τοῦ ἐκ Μαγνησίας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τύποις Ἀνατολικῆς Ἀστέρως. 1872.

λστ) Ἀκολουθία τῆς ἁγίας ὀσιομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Παρασκευῆς ψαλλομένη τὴν κοτ' Ἰουλίου. Ἀντιγραφεῖσα καὶ ἐπεξεληθεῖσα (sic). Παρὰ Ἀθανασίου Α. Συναδινοῦ. Ἐν Ἐρμούπολει Σύρου. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Γρηγορίου Κανέλλου. 1877.

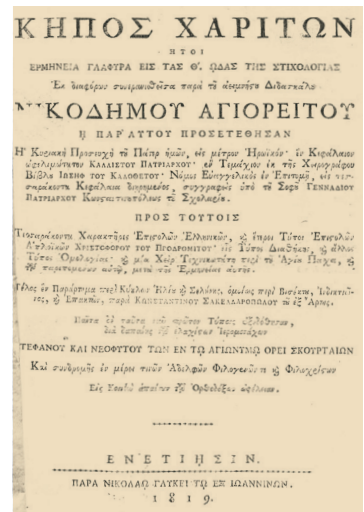
λζ) Ἀκολουθία εἰς τὴν μνήμην τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου. Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ δωδεκάτῃ, ἥτις μετετέθη ἀπὸ τὴν δωδεκάτῃν τοῦ μηνός Μαρτίου διὰ τὸ αἰδέσιμον τῆς Ἁγίας Τεσσαρακοστῆς. Συντεθεῖσα μὲν αὐτῇ πρῶτη παρὰ τοῦ ἐν μοναχοῖς Νικοδήμου Ἀγιορείτου τοῦ θεοσεβᾶστου διδασκάλου. Ἀντεγράφη ἥδη ἀπαρτάλακτως παρὰ τινος μοναχοῦ, δι' ἐπιστολῆς καὶ δαπάνης τοῦ πανοσιωτάτου γέροντος κυρίου Ἰωάννου τοῦ ἱεροδικόνου ὠρολογοποιοῦ, τοῦ ἐν τῇ Κουλουμουσιανῇ ἱερᾷ Σκῆτῃ. Εἰς αἰδίου εὐλαβείας τεκμήριον πρὸς τὸν αὐτὸν Ἅγιον. Ἐν Ἐρμούπολει Σύρου. Τύποις Γρηγορίου Κανέλλου. 1877.

λη) Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Θαλλελαίου. Τοῦ ἱαματικοῦ καὶ ἀναργύρου. Πονηθεῖσα παρὰ τοῦ Ὁσιολογιωτάτου κ. Κυρίου Νικοδήμου τοῦ Ναξίου, τῷ αψβ' ἔτει. Τανῦν πρῶτον Τύποις ἐκδοθεῖσα, ἀδεία μὲν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Φιλοτίμῳ δὲ δαπάνη Δημ. Διακοπούλου Δημοδιδασκάλου Κυθηρίου, καὶ τινῶν συνδρομητῶν (sic). Ἐν Μεσολογγίῳ. Τύποις Γ. Γουργουρίνη. 1878.

λθ) Βίος τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος καὶ ἰσαποστόλου Φωτεινῆς τῆς Σαμαρείτιδος ἐκδιδόμενος δαπάνη τοῦ Νικοδημίου

Θεολογικοῦ διαγωνίσματος. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Ἀ.Ν. Τρίμη. 1891.

μ) Ἀκολουθία ἀσματικὴ μετὰ ἐγκωμίου πάντων τῶν νεοφανῶν μαρτύρων τῶν μετὰ τὴν Ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μαρτυροσάντων ἐξ ὧν οἱ ὀνομαστότεροι βιογραφικῶς σημειοῦνται. Ψαλλομένη δὲ τῇ Τρίτῃ Κυριακῇ τοῦ Ματθαίου, δηλονότι τῆ β' Κυριακῇ μετὰ τὴν τῶν Ἁγίων Πάντων. Ἡ Νέον Μαρτυρολόγιον. Βιβλίον ψυχωφελέστατον. Ἐκδοσις πρῶτη ὑπὸ Κωνστ. Χ. Δουκάκη). Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀ. Καραράκη. Κάτωθι τοῦ Δημαρχείου. 1897.

Κήπος Χαρίτων, σελίδα τίτλου

μα) Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ποιμένος καὶ τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Φανουρίου τοῦ Νεοφάνου Ἠσαϊοῦ ψαλλομένη τὴν 27 Αὐγούστου. Προσετέθησαν δὲ ἐν τῷ τέλει ὁ βίος τοῦ Ἁγίου Φανουρίου οἱ 24 οἴκοι τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου, ἐγκώμιον κατὰ ἀλφάβητον εἰς τὴν Θεοτόκον. Καὶ εἰς Παρακλητικὸς κανὼν εἰς τὴν Ἁγίαν Θεοδώραν καὶ διάφορα Μεγαλυνάρια. Ἀξιώσει καὶ θερμῆ (sic) ἐπιμελεία τοῦ ἐλαχίστου ἐν Ἱερεῦσι Γεωργίου Α. Βουτέρη ἐφημερίου τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου. Καὶ τοῦ Διδασκάλου Κ. Βασιλείου Ζώτου Μελοσοῦ (sic). Πρὸς ὠφέλειαν τῶν ὀρθόδοξων Χριστιανῶν. Ἐν Ἀθήναις 8)βριος 1899.

μβ) Ἀκολουθία καὶ βίος τοῦ ἐνδόξου καὶ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου ἀξιώσει καὶ θερμῆ ἐπιμελεία τοῦ ἐλαχίστου ἐν ἱερεῦσι Γεωργίου Βουτέρη ἐφημερίου τοῦ ἐν Ἀθήναις ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ψαλλομένη τῇ 23 Ἀπριλίου ὅπου τελεῖται ἡ μνήμη αὐτοῦ πρὸς εὐχερεστέραν χρῆσιν ψαλλόντων ἐν ταῖς ἱεραῖς ἡμῶν ἐκκλησίαις

καὶ πρὸς ψυχικὴν σωτηρίαν χάριν τῆς πρὸς τὸν ἅγιον αὐτοῦ εὐλαβείας. Ἐρανίσθημεν τελείαν τὴν ἀκολουθίαν τοῦ μνηαίου καὶ τὸν βίον ἐκ τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐν οἷς προσετέθη καὶ παρακλητικὸς κανὼν τοῦ ἁγίου. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Ἀ. Καραράκη, 11β - ὁδὸς Ἀριστείδου 11β. 1899.

μγ) Τοῦ ἀοιδίου Διδασκάλου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου. Λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου ἐκδοθεὶς ὑπὸ Νικολάου Σ. Μαλαγαρῆ πρῶτην Γυμνασιάρχου ὑπὲρ τῆς Μονῆς τοῦ Χρυσσοστόμου. Ἐν Νάξῳ. Τύποις Γεωργίου Ἰ. Βυρίνη. 1902.

μδ) Κανόνες τρεῖς εἰς τὴν Παναγίαν τὴν Πορταίτισσαν τῶν Ἱβήρων. Ὁ α' φέρει ἀκροστιχίδα Ἐγμῶν ἀπαρχὴν Πορταίτιση φέρω. Νικόδημος. Ὁ β' «Μονῆς Ἱβήρων Πορταίτισσαν στέφω. Νικόδημος». Ὁ γ' «Τρίτον προσαυδῶ Πορταίτιση μέλος, Νικόδημος». Ἱεροσόλυμα 1907.

με) Ἀκολουθία καὶ Μαρτύριον τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου τοῦ νεομάρτυρος τοῦ Βυζαντίου (Ἀθλήσαντος ἐν Μυτιλήνῃ) Ἐκδίδεται ὑπὸ Παναγιώτου Τσουγγῆ (Βιβλιοπώλου ἐν Μυτιλήνῃ). Ἐν Ἀθήναις Τυπογραφεῖον καὶ Βιβλιοπωλεῖον Ἰ. Νικολαΐδου. 1908.

μστ) Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου νεομάρτυρος Νικήτα τοῦ Νισυρίου μετὰ βιογραφικοῦ αὐτοῦ ὑπομνήματος. Ἐκδίδεται ὑπὸ Ἐμμανουὴλ Ἰ. Καρπαθίου μαθητοῦ τοῦ Πυθ. Γυμνασίου. Ἐν Σάμῳ. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἰωάννου Δ. Βακιρτζῆ. 1910.

μζ) Οἱ κδ' οἴκοι τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ οἱ κδ' οἴκοι εἰς τοὺς θεῖους ἀρχαγγέλους. Ὑπὸ Γεωργίου Α. Βουτέρη, ἱερέως καὶ ἐφημερίου τοῦ ναοῦ Ὁσίου Μελετίου. Πρὸς ὠφέλειαν τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν. Ἀθῆναι 1917.

μη) Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἀντίπα ἐπισκόπου Περγάμου ψαλλομένη τὴν 11 Ἀπριλίου. Συντεθεῖσα ὑπὸ Γεωργίου Α. Βουτέρη ἱερέως καὶ προσκυνητοῦ, ἐφημερίου τοῦ ναοῦ τοῦ Ὁσίου Μελετίου. 1920.

μθ) Οἱ κδ' οἴκοι εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα Γεώργιον τὸν τροπαιοφόρον. Προσετέθη δὲ παρακλητικὸς κανὼν εἰς τὸν ἅγιον χάριν εὐλαβείας ὑπὸ τοῦ αἰδουσιωτάτου ἱερέως καὶ πνευματικοῦ πατρὸς Γεωργ. Α. Βουτέρη ἐφημερίου τοῦ ναοῦ Ὁσίου Μελετίου. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀ. Διακοπούλου. Ἀθῆναι 1921.

ν) *Παράκλησις και οἶκος εἰς τοὺς θεοὺς και ἱεροὺς ἀποστόλους και πρωτοκορυφαίους Πέτρον και Παῦλον ἀναγινωσκόμενη τὴν 29 και 30 Ἰουνίου ὑπὸ Γεωργ. Α. Βουτέρη ἐφημερίου τοῦ ναοῦ Ὁσίου Μελετίου. Ἀθῆναι 1921.*

να) *Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Νικολάου τοῦ Καρπενσιώτου μαρτυρήσαντος ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ ἔτος 1672 τὴν 23 Σεπτεμβρίου. Ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ πανοσιολογιώτου ἀρχιμανδρίτου Κωνσταντίνου Παπαδημητρίου ἡγουμένου τῆς μονῆς Προυσοῦ τῆς Εὐρυτανίας. Ἐν Ἀθῆναις. 1923.*

νβ) *Βίος και πολιτεία τῆς ἁγίας ὀσιομάρτυρος θαυματουργοῦ Θεοδοσίας τῆς Κωνσταντινουπολιτίσσης συγγραφεῖς μὲν ὑπὸ τοῦ ἐν ὀσίοις Νικοδήμου Ἀγιορείτου, νῦν δὲ τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενος ὑπὸ Ἐμμανουὴλ Ἰ. Καρπαθίου, ἀρχιμ. Ἐν Ἀθῆναις. 1932.*
 νγ) *Ἀκολουθία τῶν ἁγίων μαρτύρων Θεοδοσίας τῆς Τυρίας και Θεοδοσίας τῆς Κωνσταντινουπολιτίσσης. Συνταχθεῖσα μὲν ὑπὸ τοῦ ἐν ὀσίοις Νικοδήμου Ἀγιορείτου τοῦ Ναξίου Νῦν δὲ τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενη ὑπὸ Ἐμμανουὴλ Ἰ. Καρπαθίου Ἀρχιμανδρίτου. Ἐν Ἀθῆναις. Τυπ. Ρούτση Ὁδὸς Θερμοπυλῶν 43. 1933.*

νδ) *Ἀκολουθία τῆς ἁγίας ἐνδόξου παρθενομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Κυριακῆς μετὰ βιογραφικοῦ αὐτῆς ὑπομνήματος ἀσματογραφεῖσα μὲν ὑπὸ τοῦ ἐν ὀσίοις Νικοδήμου Ἀγιορείτου τοῦ Ναξίου Νῦν δὲ τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενη ὑπὸ Ἐμμανουὴλ Ἰ. Καρπαθίου Ἀρχιμανδρίτου Καθηγητοῦ τῶν Ὀρθοπεδικῶν τοῦ ἐν Νάξῳ Γυμνασίου Ἐν Ἀθῆναις. 1933.*

νε) *Λόγος ψυχοφελέστατος κατὰ τῶν μαγικῶν εἰδῶν ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου Μοναχοῦ Νικοδήμου Ἀγιορείτου. Ἐκδιδόμενος πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ὑπὸ Νικοδήμου Μοναχοῦ, Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Τυπογραφείου. Ἄγιον Ὅρος. 1934.*

νστ) *Τοῦ ἐν ὀσίοις Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου τοῦ Ναξίου Κανὼν Παρακλητικὸς εἰς τὸν Μέγαν Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον ψαλλόμενος ἐν ἐκάστῃ Δευτέρα ἑσπέρας ἐκ χειρογράφου τῆς ἐν Νάξῳ Ἱερᾶς και Σεβασμίας Γυναικείας Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Ἐκδιδόμενος τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Ἰακώβου Δ. Μαλλιαροῦ Ἱερατ. Προϊσταμένου Ἰ. Ναοῦ Ἁγίας Αἰκατερίνης (Πλάκας). Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Ν. Γιαμούρη. Ἀθῆναι 1960.*

νζ) *Ὁ Ἅγιος Νεομάρτυς Πολύδωρος. Ἱστορία, βίος και μαρτύριον, ἀκολουθία ἀκολουθία, θαύματα, εἰκόνες. Ἐκδοσις ὑπὸ*

Μηθύμνης Ἰακώβου. Ἀθῆναι. 1961.
 νη) *Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου και πανευφήμου ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου και πρώτου ἱεράρχου τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐκδίδεται κελεύσει τοῦ μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυρίου Κυρίου Κυρίλλου. Ἐν Ἱεροσολύμοις. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ Π. Τάφου. Α.Ω.ΞΑ´.*

νθ) *Ἀγιορειτικὸν Λειμωνάριον. Οἱ θαυμαστοὶ βίοι πάντων τῶν Ἀγιορειτῶν ἁγίων ὡς συνεγράψαν γλαφυρῶς τε και κατ' ἐπιτομὴν ὑπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου. Ἐκδίδεται ἐπιμελεῖα Καλλινίκου Μοναχοῦ, Ἀγιορείτου, Ἄγιον Ὅρος. 1980.*

ξ) *Ἀνέκδοτος χειρόγραφος «Παρακλητικὸς Κανὼν πρὸς τὸν Τροπαιοφόρον Ἄγιον Γεώργιον Μαραθονοῖου. Σύνθεσι τοῦ σοφολογιώτου Δασκάλου Μοναχοῦ Νικοδήμου Ἀγιορείτη. Χειρογράφου τοῦ Ἑλληνοδιδασκάλου Μοναχοῦ Γαβριὴλ Ἰβηρίτη. Ἀντιγράφηκε 11 Αὐγούστου 1831- Κατατέθηκε 15 Αὐγούστου 1831».*

ξα) *Ἀσματικὴ Ἀκολουθία ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοφίλου τοῦ Μυροβλήτου ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὀσίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου. Ἐκδοσις Ἱερομον. Χρυσάνθου Καψαλιώτου. Ἄγιον Ὅρος - Ἀθῆναι 1991.*

ξβ) *Ἁγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου Βίος Πολιτεία κ(αι) Θαύματα τοῦ Ὁσίου κ(αι) Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Μαξίμου τοῦ Κασσοκαλύβη. Ἱερά Ἀσματικὴ (sic) και Πανηγυρ<ικῆ> Ἀκολουθία αὐτοῦ. Ἐκδοσις Ἰ. Καλύβης Κοιμ. Θεο/κου. Κασσοκαλύβια Ἄγιον Ὅρος. 1994.*

ξγ) *Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Τὰ Σωζόμενα. Εἰς τρεῖς τόμους.*

Ἀνέκδοτον - ἀπωλέστηκε στὴ Βιέννη.

ξδ) *Ἡ ἀθλιότης τῶν δοκσιτοσῶφον. ἦτοι ἀπολογία ὑπὲρ τῆς πίστεως τῶν Χριστιανῶν πρὸς ἀναίρεσιν τινῶν φιλοσοφικῶν ληρημάτων. Ἐπιστολὴ Συντεθεῖσα παρὰ Κελεστίνου τοῦ Ροδίου. Τεργασίῳ, Ἐν τῇ Καισαρικῇ Βασιλικῇ Τυπογραφίᾳ τῆς ἡγεμονίας. 1793.*

ξε) *Ἀλφαβηταγράφος Μελετίου Ὁμολογητοῦ.*

Ἀγιορειτικὸν Περιοδικὸν Ὁ Ἄθως. Τύποις ἐκδοσις τῶν ἐν Ἄθῳ και ἰδίᾳ τῶν τῆς Μεγίστης Λαύρας χειρογράφων ἀνεκδότων κωδίκων. Ἐκδιδόμενον ὑπὸ Σπυριδῶνος Λαυριώτου τοῦ ἱατροῦ. Ἔτος Β´, τεύχην ν´ και θ´. Ἐν Ἀγίῳ Ὁρει. 1928.

ξστ) *Ἐπίσκεψις πνευματικῆ Ἡτοῖ με ποῖον τρόπον χρεωστῆ ὁ πνευματικὸς νὰ ἐπι-*

σκέπεται τοὺς ἀσθενεῖς, νὰ ἐξετάζει τὴν συνήθειαν (sic), και νὰ διορθῶναι τὰς ψυχὰς τῶν ἐξομολογουμένων. Ἦδη μετατυπωθεῖσα, και ἐπιμελῶς διορθωθεῖσα. Ἐνετίνοι. ρηπ´. 1780. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῶν ἐξ Ἰωαννίνων. Con Licenza de' Superiori.

Τὸ ἔργο ἀνήκει στὸν Μεθόδιο Μετοχιτῆ [Μενεβίσογλου, Παῦλος, «Πεπλανημένη ἀπόδοσις ἔργου εἰς Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτην», *Κληρονομία* 29 (1997) 203-210].

ξζ) *Ἐξέτασις τῆς Συνειδήσεως. Εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκεται μία Μέθοδος εὐκολώτατη διὰ νὰ ἐτοιμασθῆ πᾶς ἄνθρωπος νὰ κάμῃ μίαν Καθολικὴν, ἢ μερικὴν Ἐξομολόγησιν. Εἰς τρόπον ὅτι εἰς μίαν ὥραν ἐκεῖνος ὁποῦ ἤξευρε νὰ διαβάξῃ, ἤμπορεῖ νὰ προετοιμασθῆ διὰ νὰ ἐξομολογηθῆ ἐντελῶς και ἀνελλιπῶς (sic) χωρὶς φόβον, πῶς ἄρρησεν ἢ ἀλυσμόνησε καμμίαν θανάσιμον ἁμαρτίαν. Μὲ προσευχὰς πρῶτον, και ὕστερον ἀπὸ τὴν Ἐξομολόγησιν. Ἐνετίνοι. 1803. Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῶν ἐξ Ἰωαννίνων. Con regia approvazione.*

Τὸ ἔργο κακῶς προσυπογράφεται ἀπὸ τοὺς Κωνσταντῖνο Καραϊσαρίδη και Νικόδημο Μπιλάλη στὸν Νικόδημο [Μενεβίσογλου, Παῦλος, «Πεπλανημένη ἀπόδοσις ἔργου εἰς Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτην», *Κληρονομία* 29 (1997) 203-210].

ξη) *Περὶ τηρήσεως ὄλων τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου. Θεσσαλονίκη: Ὁρθόδοξος Κυψέλη. 1991.*

ξθ) *Λόγος ἐγκωμιστικὸς εἰς τὸν ἐν Ἁγίοις ὄσιον και θεοφόρον πατέρα ἡμῶν Συμεὼν τὸν Νέον Θεολόγον. Ἐκδίδεται παρὰ τοῦ ὀσιωτάτου ἐλαχίστου Κοσμᾶ μοναχοῦ ἐκ τῆς νέας σκῆπης τοῦ ἁγίου Παύλου. Τῆς Καλύβης τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Συνεργεῖα τοῦ Ἰωάννου Ἱεροδιακόνου, τοῦ ἐν τῇ Κουτλουμουσιανῇ Ἱερᾷ Σκῆπῃ.*

Πηγές. 1. Ο βίος του Νικοδήμου του Αγιορείτου συγγραφείς από τον ιερομόναχο Ευθύμιο το 1813 [Εὐθυμίου ἱερομονάχου, «Βίος και πολιτεία και ἀγῶνες διὰ δόξαν τῆς ἡμῶν ἐκκλησίας τελεσθέντας παρὰ τοῦ ὀσιολογιώτου και μακαρίτου και ἀοιδίμου Νικοδήμου μοναχοῦ», *Π* 4 (1920) 636-641, 5 (1921) 210-218]

2. Ο βίος του Νικοδήμου του Αγιορείτου συγγραφείς από τον μοναχὸ Ονουφρίο Ἰβηρίτη Ευθύμιο πριν ἀπὸ το 1819 [Δημοσιεύθηκε στις ἐκδόσεις δύο ἔργων του Νικοδήμου Αγιορείτου: α) *Συναξα-*

ριστῆς τῶν δώδεκα μῶνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ... (Βενετία 1819), και β) *Παῦλου τοῦ θεοῦ και ἐνδόξου ἀποστόλου αἱ ἸΔ´ ἐπιστολαί...* (Βενετία 1819)].

3. Ο κατάλογος των συγγραμμάτων του Νικοδήμου ἀπὸ τον ιερομόναχο Κύριλλο Καστανοφύλλη το 1815 [Κολιτσάρας, Ι., «Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, "προκλήρυξις" περὶ τῶν ἔργων του», *Ακτίνες* 18 (1955) 327-329. Μενεβίσογλου, Παῦλος, «Ο "κατάλογος" τῶν συγγραμμάτων Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου τοῦ ἱερομονάχου Κυρίλλου Καστανοφύλλη», *Δελτίον Ἐταιρίας Μελέτης της καθ' ἡμᾶς Ανατολῆς* 1 (2004) 67-81]. Α.ΓΛΑ.

Βιβλιογραφία:

DTC 11 (1931) 486-490. Καρπαθίου, Ε., «Νικόδημος ο Αγιορείτης», *Ε* 13 (1935) 50-51, 60, 67, 75-76, 83-85, 92-94, 99-100. Κολιτσάρας, Ι., «Νικόδημος Αγιορείτης (1749-1809)», *Ακτίνες* 16 (1953) 400-407, 450-454, 511-515, 17 (1954) 30-35. *ΘΗΕ* 9 (1996) 498-500. Παπουλίδης, Κ., «Nicodème l'Agiorite (1749-1809)», *Θεολογία* 37 (1966) 294-313, 390-415, 576-590, 38 (1967) 95-118, 301-313. Ζαχαρόπουλος, Ν., «Ο ἅγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης ὡς διδάσκαλος πνευματικῆς ζωῆς», στὸν τόμο *Θεολογικὸν Συμπόσιον. Τόμος Χριστιανισμοῦ πρὸς τὸν Καθηγητὴν Παναγιώτην Χρῆστου, Θεσσαλονίκη* 1967, σ. 465-486. Θεόκλητος Διονυσιάτης, *Νικόδημος Αγιορείτης. Ο βίος και τα ἔργα του 1749-1809*, Ἀθῆνα: Ἀστὴρ 1978. *ΔSp* 11 (1981) 234-250. Καραϊσαρίδης, π. Κων., Ο ἅγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης και το λειτουργικὸ τοῦ ἔργου, διδ. διατριβή, Ἀθῆνα: Ἀκρίτας 1998. Βασιλειάδου, Μ., *Ψυχοσωματικὴ φυσιολογία και παθολογία κατὰ τὸν ἅγιο Νικόδημο Αγιορείτη*, διδ. διατριβή, Ἀθῆνα 1998. *Nicodemo l' Agiorita e la filocalia*. Πρακτικὰ Συμποσίου, *Comunità di Bose: Qiqajon* 2000. Φραγκίκοκος, Ε., «Τὸ ζήτημα τῆς γλωσσομάθειας τοῦ Νικοδήμου Αγιορείτου», *Ο Ἐρανιστής* 23 (2001) 173-190. Κρικιώνας, Χ., Ἅγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης. Βίος και συγγραφικὸν ἔργον, Ἀθῆνα: Ἀποστολικὴ Διακονία 2001. Marnellos, Georges, *Saint Nicodème l'Agiorite (1749-1809). Maître et Pédagogue, de la nation Grecque et de l'Eglise Orthodoxe*, Θεσσαλονίκη: ΠΙΠΜ 2002. Citterio, E., «Nicodemo Agiorita», στὸ *La Théologie Byzantine et sa Tradition II*, Turnhout: Brepols 2002, σ. 903-978. Ζήσης, π. Θ., Κολυβαδικὰ. Ἅγιος Νικόδημος Αγιορείτης Ἅγιος Ἀθανάσιος Πάριος, Θεσσαλονίκη: Βρυέννιος 2004. Ἅγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης ο Νάξιος. 250 χρόνια ἀπὸ τὴν γέννησίν του. Πρακτικὰ ἐπιστημονικὰ συνεδρίου, *ΕΕΚΜ* 19 (2004-2005). *Νικόδημος Αγιορείτου τοῦ Ναξίου Πνευματικὴ μαρτυρία*. Πρακτικὰ Συμποσίου, *ΕΕΚΜ* 19 (2004-2005). Σκρέπτας, Νικόδημος, *Ἡ Θεία Ευχαριστία και τα προνόμια τῆς Κυριακῆς, κατὰ τὴν διδασκαλία των Κολυβαδίων*, διδ. διατριβή, Θεσσαλονίκη: Πουρναράς 2006. *Ο Ἅγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης. Ἡ ζωὴ και η διδασκαλία του: 250 χρόνια ἀπὸ τὴν γέννησίν του-190 χρόνια ἀπὸ τὴν Κοιμῆσίν του*. Πρακτικὰ Ἀ´ ἐπιστημονικοῦ συνεδρίου (1999), τ. Α´-Β´, Γουμένισσα: Ἱερό Κοινότυπο Ὁσίου Νικοδήμου 2006. Πασσαλίδης, Σ., *Τὸ μνημολογικὸν ἔργον των κολυβαδίων*, Θεσσαλονίκη 2007. Μαρνέλλος, Γ., *Αγιονοκημικά Μελετήματα*, τ. Β´, Ἅγιος Νικόλαος Κρήτης: Κέντρο Μελέτης τοῦ Ὀρθοδόξου Πολιτισμοῦ 2007. Μενεβίσογλου, Παῦλος, *Τὸ Πηδάλιον και ἄλλα ἐκδόσεις ἱερῶν κανόνων κατὰ τὸν 18ῳ αἰῶνα*, Κατερίνη: Ἐπέκταση 2008. Ντόκος, Γ., *Ἡ μυστηριακὴ ζωὴ ὡς ἄσπαστος τῆς πνευματικῆς ζωῆς στα κείμενα τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Αγιορείτου*, διδ. διατριβή, Θεσσαλονίκη 2009. Καραμανίδου, Α., «Ἐρμηνευτικὲς συμβολές τοῦ ἁγίου

Νικόδημου του Αγιορείτου στις δύο προς Κορινθίους επιστολές αποστόλου Παύλου», στον τόμο *Απόστολος Παύλος και Κόρινθος*, Πρακτικά διεθνούς επιστημονικού συνεδρίου (2007), τ. Β', Αθήνα: Ψυχογιός 2009, σ. 59-74. Ζέντερωλμ, Κλήμης, *Βίος και συγγράμματα Νικόδημου του Αγιορείτου*, Αθήνα: Τήνος 2009. *Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης - 200 χρόνια από την κοίμησή του*, Πρακτικά Β' επιστημονικού συνεδρίου (2009), Πεντάλοφος Παιονίας: Ιερό Κοινόβιο Οσίου Νικόδημου 2011.

Νικόδημος, Πατριάρχης Ιεροσολύμων.

Κατά κόσμον Νικόλαος Τσιοντώνας. Γεννήθηκε στο Φανάρι το 1828, από τον Χρήστο και τη Μαρία Τσιοντώνα, που κατάγονταν από τη Μπχανιώνα της Κυζίκου. Σε νεαρή ηλικία, κέρδισε τη συμπάθεια του Πατριάρχη Ιεροσολύμων Αθανασίου Ε' (πατρ. 1827-1845), ο οποίος τον άκουσε να κανοναρχεί στον ναό του Μετοχίου του Αγίου Τάφου στο Φανάρι. Υπό την προστασία του Πατριάρχη, διδάχθηκε τα γράμματα από τον Γρηγόριο από την Πελοπόννησο και τον Γεδεών από την Κύπρο, αμφοτέρους έγκριτους Αγιοταφίτες, και στη συνέχεια εισήχθη στο ελληνικό Σχολείο του Παναγίου Τάφου στο Φανάρι.

Προτού πεθάνει ο Πατριάρχης Αθανάσιος (1845) συνέστησε τον Νικόλαο στον επίσκοπο Θαβωρίου Ιερόθεο, που πιθανολογείται ότι θα ανέλθει στον πατριαρχικό θρόνο. Πατριάρχης, όμως, εξελέγη ο Κύριλλος Β' (πατρ. 1845-1872), ο οποίος πάντως εξετίμησε τις ικανότητες του Νικόλαου και τον προσέλαβε στο Πατριαρχείο. Δύο χρόνια αργότερα, ο Νικόλαος εκάρη μοναχός, λαμβάνοντας το όνομα Νικόδημος και χειροτονήθηκε διάκονος. Ακολούθως, εστάλη από τον Κύριλλο στα Ιεροσόλυμα για να μαθητεύσει πλάι στον Διονύσιο Κλέοπα. Το 1849 εισήλθε στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, αλλά, αν και ενεγράφη στην Ε' τάξη, δεν κατάφερε να ολοκληρώσει τη φοίτησή του, εξαιτίας σοβαρής νεφρικής πάθησης. Παρέμεινε, όμως, στην Κωνσταντινούπολη, υπηρετώντας ως αρχidiaκονος τον Κύριλλο και παραλλήλως δίδασκε στη Σχολή των Αγιοταφίτων στο Φανάρι.

Την ίδια εκείνη εποχή, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Άνθιμος Στ' (β' πατρ. 1853-1855) απέστειλε τον Νικόδημο ως πατριαρχικό έξαρχο στα Σκόπια, όπου έμεινε για δύο έτη, για να διευθετήσει τις υποθέσεις της εκεί μπροπόλεως.

Οι ικανότητες του Νικόδημου είχαν ήδη εκτιμηθεί, και τούτο καταδεικνύεται από το γεγονός ότι τρεις Πατριάρχες,

ο Αντιοχείας Ιερόθεος, ο από Σιναίου πρ. Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντίνος και ο Οικουμενικός Πατριάρχης, του προσέφεραν διάφορες θέσεις, προκειμένου να τον καταστήσουν συνεργάτη τους. Ωστόσο, ο Νικόδημος δεν αποδέχθηκε καμμία πρόταση, επιθυμώντας να παραμείνει Αγιοταφίτης· ως εκ τούτου, ο Πατριάρχης Κύριλλος τον τον διόρισε δευτερεύοντα των διακόνων, ενώ το 1860 τον χειροτόνησε πρεσβύτερο, τον διόρισε πρωτοσύγκελό του και τον έστειλε ως επίτροπο του Παναγίου Τάφου στο Κιονόβιο (σημ. Chişinău της Μολδαβίας).

Ο Νικόδημος παρέμεινε στο Κιονόβιο για δώδεκα χρόνια, διατελώντας συγχρόνως εκπρόσωπος της ιεράς μονής Σινά και των αγιορείτικων μονών Βατοπαιδίου, Ιβήρων και Αγίου Παύλου. Στην Κωνσταντινούπολη επέστρεψε το 1872, την ημέρα μάλιστα που υπογραφόταν ο Όρος του βουλγαρικού σχίσματος. Ο Ιεροσολύμων Κύριλλος ήταν ο μόνος Πατριάρχης που αρνήθηκε να συνυπογράψει τον Όρο, που αποκέρυσε τον «εθνοφυλετισμό» και να ανακρύψει «σχισματικούς» τους Βουλγάρους. Διαφωνώντας με τη στάση αυτή, ο Νικόδημος στράφηκε εναντίον του Κυρίλλου· παρ' όλα αυτά, όταν ο Κύριλλος κηρύχθηκε έκπτωτος, παραιτήθηκε από τη θέση του και εγκαταστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη.

Επί πατριαρχίας του Προκοπίου Β' Ιεροσολύμων (1872-1875), ο Νικόδημος διορίστηκε Δραγουμάνος του Ιερού Κοινού του Παναγίου Τάφου. Στη συνέχεια, όταν στον πατριαρχικό θρόνο της Σιωνίτιδος Εκκλησίας ανήλθε ο Ιερόθεος (1875-1882), εστάλη στην Κωνσταντινούπολη μαζί με τον αρχιεπίσκοπο Σεβαστείας Νικηφόρο και τον αρχιμανδρίτη Επιφάνιο, για να μεσολαβήσουν ώστε να αμβλυνθούν οι αντιπαραθέσεις μεταξύ του νέου Πατριάρχη και του έκπτωτου Κυρίλλου, ο οποίος διέμενε πλέον στην Πόλη.

Το 1877, ο Νικόδημος διορίστηκε ηγούμενου του Μετοχίου Αγίου Τάφου στη Μόσχα, θέση κατ' ουσίαν ισοδύναμη αυτής του γενικού επιτρόπου του Πατριάρχη Ιεροσολύμων στη Ρωσία. Χάρη στις διπλωματικές του ικανότητες, κατέστη ευρύτερα γνωστός στους πολιτικούς και εκκλησιαστικούς κύκλους της Ρωσίας και συνέβαλλε στην εξομάλυνση των σχέσεων ανάμεσα στην Εκκλησία της Ρωσίας και το Πατριαρχείο Ιεροσο-

λύμων, που είχαν διαταραχτεί μετά το 1872. Διατηρούσε στενές επαφές με το περιβάλλον του τσάρου, ιδίως δε με τον διάδοχο του θρόνου και μετέπειτα τσάρο Αλέξανδρο Γ', την εύνοια του οποίου απολάμβανε μέχρι τον θάνατό του. Χάρη σ' αυτές τις σχέσεις, το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων ευνοήθηκε ιδιαίτερα σε οικονομικό επίπεδο· για παράδειγμα, στις 3 Μαρτίου 1883, εξεδόθη διάταγμα από τον Αλέξανδρο Γ', που προέβλεπε την απόδοση στον Πανάγιο Τάφο των 4/5 των κατεσχημένων προσόδων των κτημάτων που διέθετε στη Βεσσαραβία, αλλά και την επαναφορά στο Πατριαρχείο Ιεροσολύμων της άμεσης διαχεί-

Νικόδημος, Πατριάρχης Ιεροσολύμων, εικονογραφία (περ. Ποικίλη Στοά, 1883)

ρισης των κτημάτων που διέθετε στην άνω και κάτω Ιβηρία (Καύκασο). Λόγω των υπηρεσιών αυτών που προσέφερε στον Άγιο Τάφο ο Νικόδημος προήχθη σε αρχιεπίσκοπο Θαβωρίου. Η χειροτονία του, σε επίσημο και μεγαλοπρεπές κλίμα, έγινε στις 3 Ιανουαρίου 1882 στον καθεδρικό ναό του Αγίου Ισαακίου στην Πετρούπολη, από τον μητροπολίτη Πετρούπολεως Ισιδώρο και με παρευρισκόμενους πολλούς άλλους Ρώσους αρχιερείς.

Στις 4 Αυγούστου 1883 ο Θαβωρίου Νικόδημος, που τότε βρισκόταν στη Ρωσία, εξελέγη Πατριάρχης Ιεροσολύμων, μετά την ακύρωση της εκλογής του Πατριάρχη Φωτίου από την οθωμανική κυβέρνηση. Η ενθρόνισή του έγινε στον ναό της Αναστάσεως στις 22 Δεκεμβρίου 1883. Σύμφωνα με τη νεκρολογία του Μελέτιου Μεταξάκη, «την πατριαρχίαν αυτού ελάμπρυνε διά τελεσφόρων αγώνων υπέρ της ακεραί-

ας διατηρήσεως των δικαιωμάτων του έθνους επί των ιερών προσκυνημάτων, υπέρ της ακεραίας αποκαταστάσεως και προσουξήσεως της ακινήτου περιουσίας του Παναγίου Τάφου...».

Επιπλέον, ο Πατριάρχης Νικόδημος προσπάθησε να αναβιώσει πολλές αρχαίες μονές και να αναδείξει ιερά προσκυνήματα, τα οποία βρισκόνταν στην κατοχή εκπροσώπων άλλων δογμάτων. Ταυτόχρονα, διαφύλαξε το Ορθόδοξο πλήρωμα από τις προσπάθειες προσηλυτισμού του από καθολικούς και προτεστάντες, και αντιστάθηκε σθεναρά στις απόπειρες αμφισβήτησης των δικαιωμάτων του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων. Για το έργο του παρασημοφορήθηκε τόσο από την οθωμανική κυβέρνηση όσο και από τις κυβερνήσεις της Ελλάδας και της Ρωσίας.

Βέβαια, η πατριαρχία του δεν ήταν χωρίς προβλήματα. Οι στενές σχέσεις του με τον ρωσικό παράγοντα προκάλεσαν συχνά τα επικριτικά βέλη των αντιπάλων του, ενώ ο ίδιος κατηγορήθηκε για κακοδιαχείριση των οικονομικών του Πατριαρχείου. Σημαντικές συνέπειες είχε η σύγκρουσή του με τους καθηγητές της Θεολογικής Σχολής του Τιμίου Σταυρού, τη λειτουργία της οποίας διέκοψε από 28 Απριλίου 1884 μέχρι τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους. Επίσης στις 28 Μαρτίου 1888 ανήγγειλε ξανά την αναστολή λειτουργίας της Σχολής μετά το πέρας των εξετάσεων εκείνης της περιόδου. Πιθανότατα, ένας από τους λόγους που τον ώθησε σ' αυτήν την απόφαση ήταν η εναντίον του απόπειρα δολοφονίας, μερικές μέρες ενωρίτερα (18.3.1888), από κάποιον μοναχό ονόματι Γαλακτίωνα. Αμέσως μετά την απόπειρα, ο Νικόδημος είχε υποβάλει την παραίτησή του, που όμως δεν έγινε δεκτή. Μερικά χρόνια αργότερα, στις 30 Ιουλίου 1890, υπέβαλε εκ νέου την παραίτησή του, λόγω της επιδεινούμενης οικονομικής κατάστασης του Πατριαρχείου, που αποδόθηκε και πάλι σε δικές του άστοχες ενέργειες. Αυτή τη φορά, η παραίτηση έγινε δεκτή και ο ιεράρχης αποσύρθηκε στο μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου του Κρηνίου στη Χάλκη, που έθεσε στη διάθεσή του η Αγιοταφική Αδελφότητα, όπου εφυσάκαζε έως τον θάνατό του (5.2.1910).

Νικόδημος (1865-1948). Πατριάρχης Ρουμανίας. Κατά κόσμον Νικόλαος Μουντεάνου, γεννήθηκε στο χωριό